

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานประเพณีบุญเดือนสิบ จังหวัดนครศรีธรรมราช นั้น มีการกล่าวถึงงานประเพณีบุญเดือนสิบ ดังนี้

1. อัตลักษณ์ของประเพณีบุญเดือนสิบ จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1 สิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับงานประเพณีบุญเดือนสิบ

เมื่อเอ่ยถึงงานประเพณีบุญเดือนสิบ สิ่งสำคัญที่ชาวนครศรีธรรมราชนึกถึง มี 5 ประการ คือ 1. การรวมญาติ 2. ความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ 3. ความเชื่อเกี่ยวกับการได้สัมผัสญาติที่เสียชีวิตไปแล้วที่เรียกว่า “เปรต” หรือ “เปต” 4. การแห่หมรับ และ 5. ขนมที่เป็นเอกลักษณ์ 5 อย่าง

1. การรวมญาติ เป็นการรวมญาติครั้งใหญ่ประจำปี ซึ่งในบางครั้งคนที่ออกไปทำมาหากินอยู่นอกพื้นที่จะได้กลับมาพร้อมหน้าพร้อมตากันอีกครั้ง นอกเหนือจากทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษ

การได้ทำบุญในงานประเพณีบุญเดือนสิบ และยังถือเป็นการได้รวมญาติครั้งสำคัญ เนื่องจาก หากลูกหลานที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในถิ่นฐานบ้านเกิด โดยทำงานในพื้นที่อื่นก็จะเดินทางกลับภูมิลำเนาไปทำบุญในประเพณีบุญเดือนสิบ และยังถือเป็นการได้กลับมาเยี่ยมพ่อแม่ญาติพี่น้องที่แยกย้ายกันไปประกอบอาชีพในที่ต่างๆ ดังนั้นการร่วมกันทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่บรรพบุรุษและผู้มีพระคุณที่ล่วงลับไปแล้วจึงถือเป็นโอกาสของการการทำบุญร่วมกับญาติพี่น้องที่ยังมีชีวิตอยู่พร้อมกันเสมือนได้เป็นการรวมญาติด้วย ซึ่งอาจเป็นกุศโลบายอันแยบยลของ บรรพบุรุษที่ต้องการให้ลูกหลานมีความกตัญญู และรักใคร่กลมเกลียวกันในหมู่ญาติพี่น้อง

“เมื่อเอ่ยถึงงานเดือนสิบจะนึกถึงความเชื่อที่ว่าถึงเดือนสิบต้องกลับบ้านเสมือนเป็นวันรวมญาติที่จะทยอยกันมาร่วมกันทำบุญให้กับบรรพบุรุษได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย และญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“นึกถึงการทำบุญกลางเดือนสิบที่ชาวปักษ์ใต้ไม่ว่าจะไปอยู่ไกลเพียงใด เมื่อถึงช่วงทำบุญเดือนสิบก็กลับภูมิลำเนาร่วมทำบุญให้กับบรรพบุรุษ” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“เป็นการทำบุญเดือนสิบที่ได้มีโอกาสได้รวมญาติที่อยู่ห่างไกล ได้พบปะทำบุญร่วมกันสร้างความรักใคร่สนิทสนมในหมู่ญาติ” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“การได้รวมญาติที่อยู่ห่างไกลได้มาพบปะพูดคุยได้มีโอกาสทำบุญร่วมกันเป็นการสร้างความสนิทสนมกลมเกลียวในหมู่ญาติ” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“เมื่อเอ่ยถึงงานเดือนสิบ มักจะนึกถึงวันรวมญาติที่จะทยอยกันมาร่วมทำบุญเมื่อใกล้จะถึงเทศกาลสารทเดือนสิบมักเตรียมตัวกลับบ้านเกิดของตน เพื่อมาร่วมในเทศกาลสารทเดือนสิบด้วยสามัญสำนึกฝังแน่นอยู่ในหัวใจ ไม่มีเหตุผลใดหรือความบังเอิญอื่นใดบังคับให้กลับ แต่เป็นไปด้วยความเต็มใจ (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“เป็นความเชื่อที่ทำให้ญาติมารวมกันเพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว ถือเป็นวันรวมญาติ” (สัมภาษณ์, ชาวชน)

“เชื่อว่าลูกหลานที่อยู่แดนไกลจะกลับมาหาพ่อแม่เป็นการรวมญาติ” (สัมภาษณ์, ชาวชน)

“เชื่อเรื่องการทำบุญให้บรรพบุรุษ” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“การระลึกในคุณงามความดีของผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว” (สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

“ความเชื่อเรื่องการทำบุญสารทเดือนสิบเป็นการทำบุญครั้งใหญ่ที่ทำให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว” (สัมภาษณ์, ชาวชน)

“เชื่อเรื่องการทำบุญให้กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วอยากให้ปู่ตาชายมีความสุขกับการทำบุญไปให้” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“ความเชื่อเรื่องการทำบุญให้กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว” (สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

2. ความกตัญญู อุทิศส่วนกุศล ต่อบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ

ความกตัญญูเป็นสิ่งที่ลูกหลานชาวนครศรีธรรมราช จะมีโอกาสที่จะแสดงออกคือในงานประเพณีบุญเดือนสิบ และเป็นสิ่งที่เรียกได้ว่าชาวนครศรีธรรมราชทุกคนจะต้องยึดถือปฏิบัติ โดยในช่วงเวลาของประเพณีนั้น ไม่ว่าลูกหลานชาวนครศรีธรรมราชจะอยู่ที่ไหน ก็จะต้องเดินทางกลับมายังบ้านเกิดของตน เพื่อจะได้ร่วมกันทำบุญให้กับบรรพบุรุษ โดยมีญาติพี่น้องที่จะร่วมกันพบปะและทำบุญด้วย โดยที่ ทุกคนมีความเชื่อว่า การกลับมาทำบุญในประเพณีบุญเดือนสิบนั้น เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญู เพราะ ปู่ ย่า ตา ยาย ผู้ล่วงลับจะได้กลับมารับส่วนบุญที่ลูกหลานอุทิศผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของประเพณี ซึ่งนอกจากเหตุผลดังกล่าวแล้ว งานประเพณีบุญเดือนสิบ ยังเป็นประเพณีที่ได้ รวมญาติ ซึ่งอยู่ห่างไกลกัน เนื่องจากไปอาศัยอยู่ในที่ต่าง ๆ ด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน ยังได้กลับมาพบเจอกัน เป็นการสร้างความรัก ความผูกพัน และความสามัคคีอีกด้วย

“การทำบุญอุทิศบุญกุศลให้กับบรรพบุรุษเป็นสิ่งที่ทุกคนควรยึดถือปฏิบัติ เพราะเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูรู้คุณ” (สัมภามณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

“พ่อแม่จะพากลับบ้านเกิด เพื่อไปร่วมทำบุญในงานประเพณีบุญเดือนสิบ และสอนว่าเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญู” (สัมภามณ์, เยาวชน)

“นึกถึงความกตัญญู ที่จะมีการทำบุญให้กับบรรพชนที่ล่วงลับไปแล้ว อีกทั้งความสัมพันธ์ของคนนครศรีธรรมราชไม่ว่าลูกหลานที่อยู่ต่างจังหวัดจะต้องกลับบ้านเพื่อเป็นสัญญาณประทศคมที่ว่าเมื่อถึงเดือนสิบต้องกลับบ้าน เพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว” (สัมภามณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูที่โดยการที่ลูกหลานให้ความสำคัญกับการทำบุญให้กับบรรพบุรุษ” (สัมภามณ์, สื่อมวลชน)

“เป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ โดยรำลึกถึงคุณความดีของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วที่ได้เลี้ยงดูลูกหลานและให้การศึกษาอบรมเป็นอย่างดี เพื่อตอบแทนบุญคุณดังกล่าวลูกหลานจึงทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้” (สัมภามณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

“นึกถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว” (สัมภามณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

“นึกถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ และมีประโยชน์แฝงคือการที่ศรัทธาต่อบรรพบุรุษจะทำให้เกิดการรวมกลุ่มของวงศาคณาญาติจึงก่อให้เกิดประเพณีตลอดจนทำให้เกิดความสามัคคีในเครือญาติ และหากใครมีเพื่อนฝูงก็จะได้มาร่วมกิจกรรมในการทำบุญครั้งนี้ด้วย” (สัมภามณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

“นึกถึงบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งแต่ละบ้านจะมีการทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้” (สัมภามณ์, เยาวชน)

“การไปทำบุญที่วัด เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ดวงวิญญาณบรรพชน” (สัมภามณ์, สื่อมวลชน)

“ความรู้สึก ความเชื่อที่มีมาตั้งแต่ยังเด็กกับการได้ทำบุญให้กับบรรพบุรุษเพื่อแสดงออกถึงความกตัญญู” (สัมภามณ์, สื่อมวลชน)

“ประเพณีบุญเดือนสิบของเมืองนครศรีธรรมราชเป็นเทศกาลประกอบการทำบุญสืบต่อกันมาด้วยเหตุผลสำคัญของวิถีชีวิตของชาวนครศรีธรรมราชหลายประการ คือตามความความเชื่อของพุทธศาสนา เชื่อว่าในเดือนสิบนั้นปู่ย่าตายายและญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว โดยเฉพาะคนที่ทำบาปมากจะตกนรก จะได้รับการปล่อยตัวจากพญายมเพื่อให้ขึ้นมาพบญาติพี่น้องและลูกหลานของตนที่เมืองมนุษย์ในวันแรม 1 ค่ำเดือนสิบและให้กลับลงไปสู่ปรโลกเดิมในแรม 15 ค่ำ เดือนสิบนั้น โอกาสที่ญาติพี่น้องที่ตกนรกได้ขึ้นมาเยี่ยมเยียน ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ก็จะพยายามที่จะ

ทำอาหารต่างๆไปทำบุญตามวัดต่างๆเพื่ออุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วการ เป็นการแสดงความกตัญญูตเวทีต่อบรรพบุรุษ โดยรำลึกถึงคุณความดีของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ที่ได้เลี้ยงดูลูกหลานและให้การศึกษาอบรมเป็นอย่างดี เพื่อตอบแทนบุญคุณดังกล่าวลูกหลานจึงทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้” (สัมภาษณ์ , นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

3. ความเชื่อเกี่ยวกับการได้สัมผัสญาติที่เสียชีวิตไปแล้วที่เรียกว่า “เปรต” หรือ “เปต” ซึ่งมีความเชื่อทางพุทธศาสนาว่า เดือนสิบของทุกปี บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วยังต้องใช้เวรกรรมอยู่ในยมโลกและจะกลับมาขอรับส่วนบุญที่ลูกหลานอุทิศให้ โดยเฉพาะผู้ที่มิบาปต้องตกกระดำงาบเป็น “เปรต” จะได้รับการปล่อยตัวจากนรกภูมิให้มาหาลูกหลานญาติมิตรของตนในเมืองมนุษย์ โดยในช่วงเทศกาลเดือนสิบเรียกวันนี้ว่า วันรับตายาย โอกาสนี้เองลูกหลานและผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่จึงนำอาหารไปทำบุญที่วัด เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วเป็นการแสดงกตัญญูตเวที ความเชื่อเปรต – เปตพลี คือ คนที่ตายไปแล้วถ้าเป็นคนดีมีกุศลกรรมก็จะนำไปสู่ดินแดนที่เป็นบรมสุข แต่ถ้ามิบาปกรรมก็จะตกนรกหมกไหม้เรียกว่า เปรต เปตพลี จึงเป็นความเชื่อที่ฝังลึกในความรู้สึกของคนนครศรีธรรมราชที่แสดงออกในพิธีกรรมบุญสารทเดือนสิบ

“ความยาวนานที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาเป็นความเชื่อ ความศรัทธาของชาวนครศรีธรรมราชขาดไม่ได้คือการทำบุญให้กับเปรตหรือบรรพบุรุษในช่วงเดือนสิบ” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“เมื่อเอ่ยถึงงานเดือนสิบจะนึกถึงความเชื่อที่ว่า ในการทำความดีไว้เมื่อครั้งที่มีชีวิตอยู่จะได้ไปเกิดในสรวงสวรรค์ แต่หากทำความชั่วตกนรกกลายเป็นเปรตต้องทนทุกข์ทรมานในอเวจี ต้องอาศัยผลบุญที่ลูกหลานอุทิศส่วนกุศลให้ในแต่ละปีมายังชีพ ด้วยเหตุนี้เราไม่ทราบว่ บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วจะอยู่ในสรวงสวรรค์หรือตกนรกจึงอยากให้ลูกหลานทำความดี ดังนั้นในวันแรม 1 ค่ำเดือนสิบ คนบาปทั้งหลายที่เรียกว่าเปรตจึงถูกปล่อยตัวกลับมายังโลกมนุษย์เพื่อมาขอส่วนบุญจากลูกหลานญาติพี่น้องซึ่งเรียกวันนี้ว่าวันรับตายายและจะกลับไปนรกในวันแรม 15 ค่ำเดือนสิบ ซึ่งเรียกว่าวันส่งตายาย โอกาสนี้เองลูกหลาน จึงนำอาหารไปทำบุญที่วัด เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ” (สัมภาษณ์ , สื่อมวลชน)

“มีความเชื่อทางพุทธศาสนาที่ว่าเดือนสิบ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย และญาติพี่น้องซึ่งล่วงลับไปแล้ว โดยเฉพาะผู้ที่มิบาปตกนรกอยู่ จะได้รับการปล่อยตัวจากพญายม ให้ขึ้นมาพบลูกหลานและญาติพี่น้องของตนในเมืองมนุษย์ ในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 และให้กลับไปอยู่เมืองนรกดังเดิมในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ชาวบ้าน จึงจัดให้มีการทำบุญเป็นประเพณีขึ้นในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 ครั้งหนึ่งกับวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 อีกครั้งหนึ่ง เพื่ออุทิศส่วนกุศลไปให้ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติพี่น้อง ตลอดจนบุคคลอื่นๆ ที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งมีตั้งแต่สมัยโบราณที่เรียกว่าการตั้งเปรตแล้วลูกหลานจะนำมาตั้งไว้ให้เปรตได้มากิน และมีการยกหมรับไปวัดเพื่อถวายพระด้วยเหตุนี้

ชาวนครศรีธรรมราชจึงต้องกลับบ้านเพื่อมาทำบุญให้กับบรรพบุรุษ”(สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

4. การแห่หมรับและการชิงเปรต เป็นการจัดเตรียมอาหารคาวหวานบรรจุลงในภาชนะเรียกว่าหมรับ ซึ่งเป็นการเตรียมอาหารคาวหวานบรรจุภาชนะไปถวายพระเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพชนให้น้ำกลับไปใช้สอยในนรกภูมิ ลูกหลานจะต้องจัดเตรียมเครื่องปรุงอาหาร น้ำปลา น้ำตาล กะปิ หัวหอม กระเทียม ให้ครบถ้วน ตกแต่งประดับประดาสวยงาม คือการบรรจุและประดับด้วยสิ่งของ อาหาร ขนมเดือนสิบลงในภาชนะที่เตรียมไว้ เช่น ถาด กาละมัง ข่ง เป็นต้น ชั้นล่างสุดบรรจุอาหารแห้ง ชั้นสองเป็นพืชผักที่เก็บไว้นาน ชั้นสามเป็นของใช้ในชีวิตประจำวัน ชั้นบนสุด สิ่งสำคัญที่ต้องจัดใส่หมรับ คือขนม 5 อย่าง ได้แก่ ขนมพอง ขนมลา ขนมบ้า ขนมฉี่ข้าว ขนมกง (ขนมไข่ปลา)

เมื่อนำหมรับไปวัดแล้ว จะมีการฉลองหมรับ และทำบุญเลี้ยงพระเสร็จแล้วจึงมีการบังสุกุล การทำบุญวันนี้เป็นการส่งบรรพบุรุษและญาติพี่น้องให้กลับไปยังเมืองนรกและการตั้งเปรตเสร็จจากการฉลองหมรับและถวายภัตตาหารแล้ว ชาวบ้านจะนำขนมอีกส่วนหนึ่งไปวางไว้ตามบริเวณลานวัด ข้างกำแพงวัด โคนไม้ใหญ่ เรียกว่า ตั้งเปรต เพื่อแผ่ส่วนกุศลเป็นทานแก่ผู้ล่วงลับที่ไม่มีญาติ หรือญาติไม่มาร่วมทำบุญให้ การชิงเปรตจะทำตอนตั้งเปรตเสร็จแล้ว เพราะเชื่อว่าถ้าหากใครได้กินของเหลือจากการเซ่นไหว้บรรพบุรุษ จะได้รับกุศลเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง และยังเชื่อว่าขนม 5 อย่างที่บรรพบุรุษเคยสร้างขึ้นมาแทนคำวิญญูใจ โดยใช้ขนมพองแทนแพช้าง ห่วงกรรม ขนมลาแทนเสื่อผ้า ขนมบ้าแทนสะพานใช้งานรื่นเริง ขนมฉี่ข้าวจะใช้ได้ต่างเบียดและขนมกงใช้เป็นเครื่องทรงเครื่องประดับ กระแสจิตที่เรานึกจะทำให้เปลี่ยนวัตถุที่เราจัดไว้เป็นจิตสามารถติดต่อกับจิตของผู้ตายได้

เป็นกิจกรรมหนึ่งในงานประเพณีบุญเดือนสิบ ซึ่งจัดขึ้นเพื่อ ทำบุญอุทิศบุญกุศลให้กับบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว โดยมีพิธีกรรมที่ต่อเนื่องจาก การแห่หมรับไปยังวัดใกล้บ้าน เพราะหลังจากที่มีการประกอบพิธีอุทิศบุญกุศลเรียบร้อยแล้ว จะมีการตั้งเปรต หรือ การจัดหลาเปรต โดยมีขนม 5 ชนิด หลังการประกอบพิธีกรรมเสร็จ ลูกหลานที่มาร่วมงานก็จะแย่งขนมที่เสร็จจากพิธีอย่างสนุกสนาน และมีความเชื่อจากการบอกเล่าของบรรพบุรุษว่า จะได้รับอุศลแรง เพราะเป็นขนมที่เหลือจากการประกอบพิธีกรรมและเป็นของเหลือจากบรรพบุรุษ

“นึกถึงการจัดหมรับเพื่อไปทำบุญอุทิศส่วนกุศลที่วัด โดยส่วนใหญ่จะเลือกวัดที่อยู่ใกล้บ้านหรือวัดที่บรรพบุรุษของตนนิยมไปทำบุญ ดังนั้นการยกหมรับไปวัดจะจัดเป็นขบวนแห่ก็ได้ โดยจะนำหมรับและภัตตาหารไปถวายพระด้วย” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“นึกถึงการจัดหมรับที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่โบราณ เริ่มต้นตั้งแต่ พ.ศ.ใดไม่มีใครรู้” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“นึกถึงการแห่หมรับ พิธีชิงเปรต และงานวัดที่มีของขาย” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“การแห่หมรับแต่ละที่จะมีการจัดหมรับขึ้นเพื่อนำถวายไปวัด และขนม 5 อย่าง มาจัดหมรับเพื่อนำไปให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“รู้จักพิธีกรรมของประเพณีบุญเดือนสิบ คือ การจัดหมรับ เริ่มในวันแรม 13 ค่ำ ชาวบ้านจะเตรียมซื้ออาหารแห้ง พืชผักที่เก็บไว้ได้นาน เครื่องปรุงอาหาร เช่น กะปิ หัวหอม กระเทียม และขนมที่เป็นสัญลักษณ์ของสารทเดือนสิบจัดเตรียมไว้หมรับ การจัดหมรับ คือการบรรจุและประดับด้วยสิ่งของ อาหาร ขนมเดือนสิบลงในภาชนะที่เตรียมไว้ เช่น ถาด กาละมัง เข่ง เป็นต้น ชั้นล่างสุดบรรจุอาหารแห้ง ชั้นสองเป็นพืชผักที่เก็บไว้นาน ชั้นสามเป็นของใช้ในชีวิตประจำวัน ชั้นบนสุด ประดับขนมสัญลักษณ์เดือนสิบ ได้แก่ ขนมพอง ขนมลา ขนมบ้า ขนมจีบ

“การยกหมรับ ในวันแรม 14 หรือ 15 ค่ำ ชาวบ้านจะยกหมรับที่จัดเตรียมไว้ไปวัด และนำภัตตาหารไปถวายพระด้วย โดยเลือกไปวัดที่อยู่ใกล้บ้านหรือวัดที่บรรพบุรุษของตนนิยมไป การฉลองหมรับและบังสุกุล บางวัดนิยมสร้างหลาเปรต เพื่อสะดวกแก่การตั้งเปรต บางวัดสร้างหลาเปรตไว้บนเสาสูงเพียงเสาเดียว เกลาและชโลมน้ำมันเสาจนล้น เมื่อเวลาชิงเปรตผู้ชนะคือผู้ที่สามารถปีนไปถึงหลาเปรตซึ่งต้องใช้ความพยายามอย่างมาก จึงสนุกสนานและตื่นเต้น” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“การยกหมรับเป็นการแสดงความกตัญญูต่อญาติที่ตอมนุชน ซึ่งการจัดหมรับมีส่วนสัมพันธ์กับจิตวิญญาณของผู้ตายสูงมากในการสรรหาของมาใส่ในภาชนะที่เตรียมไว้จะจัดใส่ของไว้เป็นชุดๆเป็นสำหรับแยกจากกันคือ ชั้นล่างสุดนิยมใส่ข้าวสาร หอม กระเทียม ถัดมาเป็นพวกผลไม้ของใช้ประจำวัน ส่วนชั้นบนสุดจะเป็นขนมเอกลักษณ์ของงานเดือนสิบมีขนมพอง ขนมลา ขนมบ้า ขนมจีบ และขนมกง การจัดหาของใส่หมรับจะต้องเป็นสิ่งที่คิดว่าญาติผู้ตายของเราเคยใช้ชอบใช้ (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“หัวใจของการทำบุญเดือนสิบคือการคือจัดหมรับเป็นการเตรียมเสปียงอาหารบรรจุในภาชนะเพื่อนำไปถวายพระสงฆ์ในช่วงเทศกาลเดือนสิบเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพชนหรือญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้วได้นำกลับไปใช้สอยในนรกภูมิหลังจากถูกปล่อยตัวมาอยู่ในเมืองมนุษย์ช่วงเวลาหนึ่ง และต้องถึงเวลากลับไปใช้กรรมตามเดิม ฉะนั้นบรรดาลูกหลานก็จะต้องจัดเตรียมสิ่งของเครื่องใช้ อาหาร มีให้ขาดตกบกพร่องแล้วบรรจุจัดลงภาชนะตกแต่งประดับประดาด้วยดอกไม้ให้สวยงาม เพื่อทำในสิ่งที่ดีที่สุดให้บรรพบุรุษด้วยใจที่เปี่ยมไปด้วยความรัก ความผูกพันและความกตัญญู” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“การแห่หมรับ เป็นการเตรียมเสบียงอาหารบรรจุในภาชนะ เพื่อนำไปถวาย พระสงฆ์ ในช่วงเทศกาลเดือนสิบ เป็นการอุทิศส่วนกุศล ให้แก่บรรพชน หรือญาติพี่น้อง ที่ล่วงลับ ไปแล้ว ได้นำกลับไปใช้สอยในนรกภูมิ หลังจากถูกปล่อยตัวมาอยู่ในเมืองมนุษย์ช่วงเวลาหนึ่ง และ ต้องถึงเวลา กลับไปใช้กรรมตามเดิม ฉะนั้น บรรดาลูกหลาน ก็จะต้องจัดเตรียม สิ่งของเครื่องใช้ อาหาร มีให้ขาดตกบกพร่อง แล้วบรรจุจัดลงภาชนะ ตกแต่งประดับประดา ด้วยดอกไม้ให้สวยงาม เพื่อทำในสิ่งที่ดีที่สุด ให้บรรพบุรุษ ด้วยใจที่เปี่ยมไปด้วยความรัก ความผูกพัน และความกตัญญู” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“เมื่อเอ่ยชื่อถึงเมืองนครศรีธรรมราช ทุกคนจะนึกถึงความผูกพันกับงานเดือน สิบที่ต่างพากันร่วมยกหมรับ ตั้งเปรต อุทิศส่วนกุศล ไปให้กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“ปรากฏชัดเจนเมื่อสมัยเด็ก โดยมีการชิงเปรตมีการละเล่นรอบๆ วัดเมื่อถึงเวลา ทุกคนจะมาแย่งของที่เหลือจากเปรตกิน จะได้บุญกุศลมาก” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“พ่อแม่จะพาไปทำบุญให้บรรพบุรุษ ทำให้รู้จักประเพณีโดยทำบังสุกุลจากนั้น ก็จะมีการตั้งของเซ่นไหว้เพื่อชิงเปรต” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“งานเดือนสิบทุกปีผู้ใหญ่จะให้เด็กไปชิงเปรต แต่พิธีการ ลำดับต่างๆ ไม่ค่อยได้ เห็นเท่าไร” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

5. ขนมหที่เป็นเอกลักษณ์งานประเพณีบุญเดือนสิบ 5 อย่าง

การทำบุญขนมสารทเดือนสิบ คืออาหารที่เป็นเอกลักษณ์ 5 ชนิดซึ่งถือว่าเป็น สัญลักษณ์ของงานบุญเดือนสิบประกอบด้วย ขนмпอง ขนมลา ขนมบ้า ขนมดีซ่า และขนมกง (ขนมไข่ปลา) โดยขนมแต่ละชนิดมีความหมายของตัวเอง คือ ขนมพองหมายถึง พาหนะที่จะให้ บรรพบุรุษไว้ใช้เพื่อการเดินทางข้ามห้วงมหรณพ ขนมลา เปรียบเหมือนเสื้อผ้า และเครื่องนุ่งห่ม ขนมบ้าหมายถึง เครื่องเล่น ที่เรียกว่า ลูกสะบ้า ขนมกงหมายถึง เหยี่ยุธตางค์ใช้แทนเงิน และขนมกง (ขนมไข่ปลา) เครื่องประดับ

“ขนม 5 อย่าง คือ ขนมพอง ขนมลา ขนมบ้า ขนมดีซ่า และขนมกง ขนมพอง เป็นสัญลักษณ์แทนเรือแพ ที่บรรพบุรุษใช้ข้ามห้วงมหรณพ ขนมลาเป็นสัญลักษณ์แทนแพรพรรณ เครื่องนุ่งห่ม ขนมบ้าเป็นสัญลักษณ์แทนลูกสะบ้า สำหรับไว้ใช้เล่นต้อนรับสงกรานต์ ขนมดีซ่าเป็น สัญลักษณ์แทนเงินเบี้ย และขนมกงเป็นสัญลักษณ์แทนเครื่องประดับ เพราะมีรูปทรงคล้ายกำไล แหวน” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“ความเชื่อตามคตินิยมแต่โบราณว่าขนม 5 อย่างประกอบด้วย ขนมลา ขนมพอง ขนมบ้า ขนมดีซำ และขนมกง จะอุทิศแก่เปรตในการบริโภคนครและใช้สอยในนรกได้” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“ขนม 5 อย่างที่เป็นเอกลักษณ์ของงานบุญเดือน 10 ซึ่งขาดไม่ได้ 5 ชนิดคือ ขนมลา ขนมพอง ขนมบ้า ขนมดีซำ และขนมกง ที่ชาวบ้านนำไปทำบุญกันเพื่ออุทิศส่วนกุศลไปให้กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“ขนมที่เป็นเอกลักษณ์ของงานบุญเดือนสิบทั้ง 5 ชนิดคือ ขนมลา ขนมพอง ขนมบ้า ขนมดีซำ และขนมกง ขนมทั้ง 5 ชนิดนี้จะมีความหมายแตกต่างกันดังนี้ ขนมกง เปรียบเสมือนเครื่องทรงหรือเครื่องประดับเพื่อให้ดูภูมิฐานและสวยงามขนมดีซำ เปรียบเสมือนเบี้ยหรือเงินที่ให้ผู้ตายใช้ในระหว่างใช้เวรกรรมในนรกภูมิขนมบ้า เปรียบเสมือน การละเล่นที่ให้ผู้ตายเล่น เช่น สะบ้า ขนมลา เปรียบเสมือนเสื้อผ้าเพื่อให้ผู้ตายสวมใส่ในนรกภูมิ ขนมพอง เปรียบเสมือนแพให้ผู้ตายใช้เป็นพาหนะข้ามห้วยแห่งทุกข์และบาปหรือเวรกรรมต่างๆซึ่งขนมเหล่านี้รวมทั้งดอกไม้ผลไม้และของแห้งต่าง ๆ จะนำไปจัดเตรียมใส่ภาชนะ (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“ขนม 5 อย่างที่ขาดไม่ได้คือ ขนมลา หมายถึงเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่จะอุทิศให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว โดยขนมลามีต้นกำเนิดอยู่ที่ อ.ปากพอง จ.นครศรีธรรมราช” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“รู้มาตั้งแต่เด็ก เพราะพ่อแม่จะพาไปทำบุญที่วัดจึงเกิดเป็นความเชื่อมาโดยตลอดว่าประเพณีบุญเดือนสิบจะต้องมีขนม 5 อย่าง เพื่อนำไปทำบุญให้กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วและมีการไหว้พระธาตุ” (สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

“ตอนเด็กๆ พ่อแม่จะนำขนม 5 อย่างไปให้พ่อเฒ่าแม่เฒ่าจะไปทำบุญที่วัด” (สัมภาษณ์, ประชาชนชาวบ้าน)

1.2 จุดเด่นของประเพณีบุญเดือนสิบ

จุดเด่นของประเพณีบุญเดือนสิบ มี 4 ประการคือ ความเชื่อความศรัทธา การแห่หมรับ การชิงเปรต การทำบุญอุทิศส่วนกุศล

1. ความเชื่อความศรัทธาและการทำบุญเดือนสิบ คือ ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่เชื่อว่าในเดือนสิบปักษ์ ตายาย ญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว และคนบาปทั้งหลายที่ตกนรกจะถูกปล่อยจากนรกให้ขึ้นมาพบญาติพี่น้องในวันแรม 1 ค่ำ เดือนสิบ และให้กลับไปนรกดังเดิมในวันแรม 15 ค่ำ เดือนสิบ ดังนั้นลูกหลานจะไปทำบุญที่วัดเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วเพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูคุณเวทีย และเชื่อว่าหากทำบุญในวันนี้ไปให้แล้ว ญาติจะได้รับส่วนบุญได้เต็มที่มีโอกาสหมดหนี้กรรม และได้ไปเกิดหรือมีความสุข

“ในแต่ละแห่งจะมีประเพณีลำดับพิธีการจะไม่เหมือนกัน แต่ที่จังหวัด นครศรีธรรมราชมีขั้นตอนมากกว่าที่อื่น เนื่องจากสมัยก่อนเมืองนครศรีธรรมราชไม่ได้นับถือ ศาสนาพุทธ ทำให้ประเพณีเข้ามาจึงมีความแตกต่างจากที่อื่นมาก และเป็นต้นกำเนิดของประเพณี บุญเดือนสิบมาจนถึงปัจจุบัน” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“ที่นครศรีธรรมราชมีความโดดเด่นกว่าที่อื่นเช่น มีพิธีกรรมที่ชัดเจนเผยแพร่ ไประดับประเทศมากกว่า ความบันเทิงที่เห็นค่อนข้างชัด เน้นทั้งการแห่หมรับการมีส่วนร่วมหลาย อำเภอ คนนครจะรู้สึกผูกพันกว่าที่อื่น และเรามีวัดเยอะ มีวัดพระมหาธาตุเป็นศูนย์รวมจิตใจ” (สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

“ความเชื่อ ความศรัทธา การแสดงความกตัญญูต่อบรรพชนผู้มีพระคุณ เพราะเชื่อกันว่าญาติที่ล่วงลับไปแล้วจะมีโอกาสได้กลับมารับส่วนบุญจากญาติพี่น้องที่ยังมีชีวิตอยู่ ญาติจะได้รับส่วนบุญได้เต็มที่มีโอกาสหมั่นทำกรรม และได้ไปเกิดหรือมีความสุข” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“อันดับแรกคือภาพบรรพชนที่เสียชีวิตไปแล้ว อันดับสองคือ ปู่ ย่า ตา ยาย ที่เสียชีวิตไปแล้วต้องหาอาหารให้ทานเพื่อแสดงความกตัญญู และสุดท้ายคือการทำบุญไม่ว่าจะเป็น พระภิกษุสงฆ์ หรือนุคคลทั่วไปที่มีพระคุณต่อเรา” (สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและ วัฒนธรรม)

“การรวมกลุ่มของเครือญาติ ที่กลับบ้านมาทำบุญ หากเป็นภูมิภาคอื่น ประเพณี สงกรานต์จะเป็นประเพณีที่ต้องเดินทางกลับบ้านแต่ถ้าเป็นคนใต้โดยเฉพาะชาวนครศรีธรรมราช เดือนสิบต้องกลับมาบ้าน เพราะเชื่อว่า จะต้องกลับไปทำบุญให้กับบรรพบุรุษ เพื่อแสดงออกถึง ความกตัญญูและเพื่อความสิริมงคลของชีวิต” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“เป็นความเชื่อที่ว่าไม่ไปทำบุญไม่ได้เพราะจะมีญาติมารอรับส่วนบุญ ” (สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

2. การจัดหมรับ เป็นการจัดเตรียมอาหารคาวหวานบรรจุลงในภาชนะเพื่อไปถวาย พระ อุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพชน ให้นำกลับไปใช้สอยในนรกภูมิ ซึ่งลูกหลานจะต้องเตรียม สิ่งของ เครื่องใช้และอาหารพร้อมกับตกแต่งให้สวยงามครบถ้วนตามประเพณี เป็นการเชื่อมต่อ ระหว่างโลกมนุษย์ที่จับต้องได้คือ สิ่งของ เครื่องใช้และโลกวิญญาณ ที่จับต้องไม่ได้ผ่านพระภิกษุ สงฆ์ โดยสิ่งสำคัญที่ต้องจัดใส่หมรับ คือ ขนม 5 อย่าง ซึ่งมีความหมายต่อการอุทิศส่วนกุศล การขอ พรหรือขอขมาญาติผู้ล่วงลับ และถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของประเพณีบุญเดือนสิบ ได้แก่ ขนมพอง ขนมลา ขนมกง หรือ ขนมดีซำ และขนมบ้า และเมื่อแห่ หมรับเสร็จก็จะมีการชิงเปรต ซึ่งเป็นกา ร่วมกิจกรรมที่มีความเชื่อว่า การชิงเปรต เป็นพิธีกรรมที่ลูกหลานจะได้รับบุญกุศลแรง เนื่องจาก เป็นกิจกรรมที่ผ่านการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาแล้ว

“การจัดหมรับและขนม 5 อย่างไปทำบุญที่วัด เพื่อไปขอพรหรือขอมา รวมถึงการชิงเปรต” (สัมภาษณ์ , สื่อมวลชน)

“การจัดหมรับเพราะเป็นสิ่งที่มีความสามารถจับต้องได้ และอีกด้านหนึ่งคือเปรตไม่สามารถจับต้องได้ ซึ่งผู้ที่เคยทำบาปกรรมจะมาขอส่วนบุญ เมื่อถึงเดือนสิบญาติพี่น้องที่มีชีวิตอยู่ก็จะมาทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ญาติที่ล่วงลับไปแล้ว” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“การแห่หมรับ คือ การจัดเสปียงอาหารเป็นสำรับถวายพระภิกษุ โดยให้พระภิกษุจับสลากแล้วให้ศิษย์เก็บไว้แล้วนำถวายพระภิกษุเป็นมื่อๆ การยกหมรับที่จัดเรียบร้อยแล้วไปวัดพร้อมทั้งภัตตาหารไปถวายพระภิกษุในช่วงเช้าก่อนเพลจะจัดเป็นขบวนแห่ใหญ่โต และที่ลืมไม่ได้คือขนม 5 อย่าง เพื่อทำบุญให้แก่บรรพบุรุษ” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“การแห่หมรับที่เป็นความผูกพันสืบเนื่องมาจนปัจจุบัน”
(สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“เป็นความเชื่อของลูกหลานที่ต้องทำพิธีแห่หมรับ ทำขนมเดือนสิบ และของใช้ส่งให้กับบรรพชนที่ล่วงลับไปแล้วซึ่งจะกลับมาในวันแรม 1 ค่ำเดือนสิบ เพื่อรับส่วนบุญ แต่พิธีหมรับจะใช้ในแรม 4 ค่ำเดือนสิบไปวัดและนำอาหารและขนม ส่วนหนึ่งวางไว้ตามที่ต่าง เช่น ริมกำแพงวัด โคนต้นไม้ เป็นต้น เพื่อแผ่ส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้วที่ปราศจาก ญาติ ระยะเวลาหลังมักนิยมสร้างร้านให้ผู้คนนำขนมมาวางรวมกัน ร้านที่สร้างเรียกว่า “หลาเปรต” ซึ่งเป็นการทำพื้นที่สำหรับการวางขนมตามความเชื่อ ก่อนการชิงเปรตจะมีสายสิญจน์ผูกอยู่เพื่อให้พระสงฆ์สวดบังสุกุลเพื่อส่งกุศลให้ผู้ล่วงลับ เมื่อเสร็จพิธีผู้คน จะแย่งกันไปเอาขนมที่หลาเปรตเรียกว่า “ชิงเปรต” เพราะมีความเชื่อว่าการกินของที่เหลือจากเช่น ไหว้บรรพชนได้กุศลแรง”(สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“การแห่หมรับไปที่วัดเพื่อนำสิ่งเหล่านี้ไปทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลโดยเลือกวัดที่อยู่ใกล้บ้านหรือวัดที่บรรพบุรุษของตนนิยม การยกหมรับไปวัดจะจัดเป็นขบวนแห่ก็ได้โดยนำหมรับและภัตตาหารไปถวายพระด้วย จากนั้นในวันแรม 15 ค่ำ จะมีการทำบุญเลี้ยงพระและบังสุกุล การทำบุญวันนี้เป็นการส่งบรรพบุรุษและญาติพี่น้องให้กลับไปยังเมืองนรกนับเป็นต้นสำคัญยิ่งวันหนึ่ง ซึ่งเชื่อกันว่าหากไม่ได้กระทำพิธีกรรมในวันนี้บรรพบุรุษญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้วจะไม่ได้รับส่วนกุศลทำให้เกิดทุกข์เวทนาด้วยความอดอยากลูกหลานที่ยังมีชีวิตอยู่ก็กลายเป็นคนอกตัญญูไป เมื่อเสร็จจากการฉลองหมรับและถวายภัตตาหารแล้วก็นิยมนำขนมอีกส่วนหนึ่งไปวางไว้ตามบริเวณลานวัด โคนไม้ใหญ่ หรือกำแพงวัดเรียกว่า ตั้งเปรตเป็นการแผ่ส่วนกุศลให้เป็นสาธารณะทานแก่ผู้ล่วงลับที่ไม่มีญาติหรือญาติไม่ได้มาร่วมทำบุญให้ บางวัดนิยมสร้างร้านขึ้นเพื่อสะดวกแก่ตั้งเปรตเสร็จแล้วช่วงนี้เป็นช่วงที่เรียกว่าชิงเปรตทั้งผู้ใหญ่และเด็กจะวิ่งกันเข้าไปแย่ง

ขนมกันอย่างคึกคัก เพราะความเชื่อว่าถ้าใครร่วมกิจกรรมชิงเปรตและนำขนมที่แย่งมาได้มา
รับประทานก็จะได้กุศลแรง ” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“การแห่หมรับเพื่อไปทำบุญที่วัด เพราะมีความเชื่อว่าบรรพบุรุษที่เสียชีวิตไป
แล้วจะเข้าวัดได้ และอีกส่วนหนึ่งจะเข้าวัดไม่ได้จึงต้องมีการทำหมรับขึ้นมา 2 อย่างเพื่อให้บรรพ
บุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“ในวันแรม 1 ค่ำ เดือนสิบ ชาวบ้านมีการประกอบพิธีแบบง่ายๆ เพียงจัดอาหาร
หวานคาวไปทำบุญถวายพระภิกษุสงฆ์ตามวัดวาอาราม เพื่อต้อนรับการกลับมาของตายาย บางที่
ชาวบ้านเรียกว่าวันรับตายาย มีการจัดหมรับหรือสำหรับอาหารตามสมควร ไม่จัดใหญ่โต ชาวจังหวัด
นครศรีธรรมราชบางท้องถิ่นเรียกว่า วันหมรับเล็ก แต่ในวันแรม 15 ค่ำซึ่งเป็นวันสำคัญ (วันแรม 13
ค่ำ แรม 14 ค่ำ และแรม 15 ค่ำ) ชาวบ้านจะจัดหมรับ หรือสำหรับอย่างใหญ่ เรียกว่าวันหมรับใหญ่
มีขั้นตอนดังนี้

1) วันเตรียมการหรือวันจ่าย อยู่ในช่วงระยะเวลาก่อนวันแรม 1 ค่ำ ประมาณ
15-20 วัน เป็นการเตรียมจัดจ่ายใช้สอยซื้ออาหาร ขนมสิ่งของเครื่องใช้สำหรับทำบุญ

2) การจัดหมรับ ส่วนใหญ่จะจัดกันในวันแรม 14 ค่ำ เดือนสิบ ภาชนะที่ใช้
จัดหมรับนิยมใช้กระบุงทรงเตี้ย สานด้วยดอกไม้ไผ่ ในหมรับจะประกอบด้วยข้าวสาร วรรณิการ์
แก้วชุกาแล้ม ผัก ผลไม้ กระเทียม พริกเกลือ กะปิ น้ำตาล หมากรุก น้ำมันก๊าด ยาสามัญประจำบ้าน
รูปเทียน เป็นต้น แต่สิ่งสำคัญที่ต้องจัดใส่หมรับคือขนม 5 อย่างซึ่งถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของงานเดือน
สิบ คือ ขนมพอง ขนมลา ขนมกงหรือขนมไข่ ขนมძა ขนมบ้า นอกจากนี้ยังรวมถึงการยกหมรับ
หรือการถวายภัตตาหาร เมื่อจัดหมรับหรือสำหรับข้าวอาหารและสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ เสร็จแล้ว จะมี
การยกหมรับไปวัดและถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุสงฆ์ในวันแรม 15 ค่ำ บางแห่งบางท้องถิ่นจัด
งานเฉพาะการแห่หมรับเป็นงานใหญ่มีขบวนแห่แต่งเป็นขบวนเปรตในรูปลักษณะต่างกันคล้าย
ขบวนผีเปรตเป็นที่เอิกเกริกสนุกสนานกัน ก่อนจะยกหมรับไปวัดมีงานทำบุญฉลองหมรับ จากนั้น
จะมีการตั้งเปรต เมื่อมีการยกหมรับถวายภัตตาหารทำบุญเลี้ยงพระ และบิณฑบาตเพื่ออุทิศส่วนกุศล
แก่บรรพชนแล้ว จะมีพิธีการตั้งเปรตแต่เดิมจะกระทำโดยการนำเอาอาหารอีกส่วนหนึ่งไปวางไว้
ตามที่ต่างๆ ซึ่งคาดว่าเปรตจะเดินผ่าน เช่น ตรงทางเข้าวัดข้าง ริมกำแพงวัดข้าง ตามโคนต้นไม้ทั้ง
ในวัดและนอกวัด ต่อมาในระยะหลังมีการสร้างตั้งร้านสูงพอสมควรเพื่อนำข้าวอาหารที่ใส่กระถาง
หรือภาชนะต่างๆ ไว้เช่นไหว้บรรพชน เข้าใจว่าที่สร้างศาลาเปรตให้สูง คงเพื่อความสะดวกแก่เปรต
ในการบริโภค เพราะมีความเชื่อกันว่าเปรตมีรูปร่างสูง ไม่ต้องก้มๆ เงยๆ เวลากินอาหารที่ลูกหลาน
เช่นไหว้

การจัดอาหารหวานคาวจะจัดอาหารที่คาดว่าบุตรพบนชอบอย่างละนิดละหน่อย และที่สำคัญขาดไม่ได้ คือ ขนม 5 อย่าง เมื่อตั้งอาหารสำหรับเปรตบนหลาเปรตเสร็จแล้ว จำนำสายสิญจน์ที่พระสงฆ์จัดไว้เพื่อทำพิธีบังสุกุลมาผูกไว้กับหลาเปรต แผ่นส่วนบุญกุศลแก่บุตรพบน เมื่อเสร็จพิธีสงฆ์และเก็บสานสิญจน์แล้ว ผู้คนทั้งหญิงชาย เฒ่าแก่ หนุ่มสาวและเด็กๆ ก็จะกรุกันเข้าแย่งชิงอาหารที่ตั้งไว้นั้น เรียกว่า “ชิงเปรต” การชิงเปรตเป็นเรื่องสนุกสนาน ครื้นเครง เฮฮาของหนุ่มสาวและเด็ก และยังเชื่อว่าจะได้รับบุญ” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

3. การชิงเปรต คือกิจกรรมที่จะทำกันในวันยกหมรับไปวัด ซึ่งหลังจากที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเสร็จสิ้นแล้ว ก็จะมีกิจกรรมชิงเปรต โดยจะมีการเตรียมอาหารแลขนม 5 อย่าง เพื่อเช่นจัดเตรียมไว้บริเวณ กำแพงวัด หรือ บางพื้นที่อาจมีการจัดสร้าง ที่ตั้ง หรือ ที่ชาว นครศรีธรรมราชเรียกว่า ตั้งเปรต คือการจัดสร้าง ร้าน เพื่อเป็นที่วางอาหารหารและขนมตาม ประเพณี เตรียมไว้ให้กับ เปรต ที่ขึ้นมาแล้วไม่มีลูกหลานทำบุญให้ หรือไม่มีบาปมากเกินไปที่จะเข้าวัดได้ไหว้บรรพชน

“การชิงเปรตที่วัดจำเป็นต้องมีทุกแห่งเพื่อให้ลูกหลานได้นำขนม 5 อย่างไปตั้งไว้เพื่อเช่นไหว้บรรพชน การชิงเปรตเป็นการทำที่สืบเนื่องมาจากการตั้งเปรต เมื่อเสร็จพิธีสงฆ์จึงเก็บสายสิญจน์ จากนั้นผู้คนทั้งเฒ่าแก่ หนุ่มสาว และเด็กต่างไปตั้งเปรตเสร็จพิธีแล้วเข้าไปแย่งขนมที่ตั้งเปรตกันอย่างอุตลุด เพราะมีความเชื่อว่าการกินอาหารและขนมที่ใช้ในพิธีบูชาหรือเสร็จแล้วนั้นจะได้กุศลแรง เป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัวอย่างยิ่ง ” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“การชิงเปรตเมื่อสมัยเด็ก ๆ จะสนุกสนานมาก เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เด็ก ๆ ชอบ เพราะได้แย่งชิงขนมกันอย่างสนุกสนาน และผู้ใหญ่ได้สั่งสอนว่าหากชิงเปรตจะได้บุญ” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“การชิงเปรตก็เป็นอีก ช่วงเวลาหนึ่งที่ลูกหลาน จะร่วมกันแย่งชิงขนมอย่างสนุกสนาน เพราะได้รับการอธิบายจากผู้ใหญ่ว่า เป็นการได้บุญที่กินอาหารที่เหลือจากบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“เมื่อเสร็จพิธีในการอุทิศส่วนกุศล และประกอบพิธีหมรับ ลูกหลานจะร่วมกันชิงเปรต หรือการแย่งชิงขนมที่เหลือจากบรรพบุรุษ ที่เป็นเคนชานและจะได้บุญแรงมาก” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

การจัดหมรับ เป็นการจัดเตรียมอาหารคาวหวานบรรจุลงในภาชนะเพื่อไปถวายพระอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพชน ให้นำกลับไปใช้สอยในนรกภูมิ ซึ่งลูกหลานจะต้องเตรียมสิ่งของเครื่องใช้ และอาหารพร้อมกับตกแต่งให้สวยงาม เป็นการเชื่อมต่อระหว่างโลกมนุษย์ที่จับต้องได้คือสิ่งของเครื่องใช้และโลกวิญญาณที่จับต้องไม่ได้ผ่านพระภิกษุสงฆ์ โดยสิ่งสำคัญที่ต้องจัดใส่หมรับ

คือขนม 5 อย่าง ซึ่งมีความหมายต่อการอุทิศส่วนกุศล การขอพรหรือขอขมาญาติผู้ล่วงลับ และถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของประเพณีบุญเดือนสิบ ได้แก่ ขนมพอง ขนมลา ขนมกงหรือ ขนมดีซำ และขนมบ้า และเมื่อแห่หมรับเสร็จก็จะมีการชิงเปรตซึ่งเป็นการร่วมกิจกรรมที่มีความเชื่อว่า การชิงเปรต เป็นพิธีกรรมที่ลูกหลานจะได้รับบุญกุศลแรง เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ผ่านการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาแล้ว

4. การทำบุญอุทิศส่วนกุศล คือ การทำบุญให้กับพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย และญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว ในประเพณีงานบุญเดือนสิบ ซึ่งถือว่าเป็นการปฏิบัติติดต่อกันมาอย่างยาวนาน เนื่องจากเป็นเทศกาลที่มีความเชื่อว่า บรรพบุรุษจะกลับมายังโลกมนุษย์เพื่อ รอรับส่วนบุญที่ลูกหลานจะอุทิศไปให้ โดยสถานที่ที่จะมารอรับคือ วัดใกล้บ้านเกิด และลูกหลานก็ต้องกลับมาร่วมประเพณีที่วัดบ้านเกิดของตนเอง

“การทำบุญในประเพณีบุญเดือนสิบ เป็นการถือปฏิบัติกันมาอย่างยาวนาน”
(สัมภาษณ์, เยาวชน)

“ชิงขนมกันอย่างสนุกสนาน และผู้ใหญ่ได้สั่งสอนว่าหากชิงเปรตจะได้บุญ”
(สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“การไปทำบุญที่วัด ลูกหลานที่อยู่ต่างจังหวัดจะกลับบ้านไปทำบุญ เพราะเป็นความเชื่อที่ได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็กว่าเมื่อถึงเดือนสิบต้องกลับบ้าน” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“การไปทำบุญที่วัดในเทศกาลเดือนสิบเป็นการยึดถือปฏิบัติกันมา และเป็นความเชื่อที่ว่าเป็นประเพณีที่สำคัญ” (สัมภาษณ์, ประชาชนชาวบ้าน)

“ประเพณีบุญเดือนสิบเป็นประเพณีที่สำคัญของชาวกาได้ซึ่งญาติมารวมกันเพื่อมาทำบุญครั้งใหญ่ให้กับบรรพบุรุษ” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“การทำบุญให้กับ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตายาย ญาติทั้งหมดจะมารวมกันที่วัดใกล้บ้าน พร้อมจัดเตรียม ขนมที่ใช้งานเดือนสิบ ถือเป็นการทำบุญที่ต้องยึดถือปฏิบัติ”
(สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

2. กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของประเพณีบุญเดือนสิบ

2.1 ความเป็นมาของงานประเพณีบุญเดือนสิบ

ประเพณีบุญเดือนสิบเป็นงานบุญประเพณีของคนภาคใต้ของประเทศไทย โดยเฉพาะชาวนครศรีธรรมราชที่ได้รับอิทธิพลด้านความเชื่อซึ่งมาจากทางศาสนาพราหมณ์โดยมีการผสมผสานกับความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเข้ามาในภายหลัง และมีปรากฏในพระเวทอันเป็นคัมภีร์ของศาสนาพราหมณ์ ต่อมาพราหมณ์ได้เกิดความเชื่อขึ้นใหม่ คือความเชื่อ เกี่ยวกับนรก ดังนั้นชาวอินเดียจึงเกรงว่าบรรพบุรุษที่ตายอาจจะไปตกนรกก็ได้หากคนไม่ช่วย วิธีการช่วยไม่ให้คนตกนรกก็คือ การทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้เรียกว่าพิธีสารท โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือ 1. การอุทิศส่วนกุศลให้แก่ดวงวิญญาณของบรรพชนและญาติที่ล่วงลับไปแล้ว 2. การทำบุญขนมสารทเดือนสิบ โดยการใช้ ขนม 5 อย่าง ได้แก่ ขนมอบอง แทนความเชื่อว่าเป็นยานพาหนะ (เรือ) ใช้ข้ามผ่านห้วงมหรณพ ขนมลา แทนความเชื่อเรื่อง เลือผ้าเครื่องนุ่งห่ม ขนมบ้า ใช้แทนความเชื่อคือ เครื่องเล่น ที่เรียนกว่า สะบ้า ขนมติซาใช้แทนความเชื่อว่าเป็นเงิน หรือ เบี้ย และขนมกง (ขนมไข่ปลา) ใช้แทนความเชื่อว่าเป็นเครื่องประดับ ซึ่งตามประเพณี จะนำขนมทั้ง 5 อย่างมาจัดเตรียมลงในภาชนะ เช่น กะละมัง ถัง หรือเรียกว่า หมรับ เพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมอุทิศบุญกุศลให้กับบรรพบุรุษต่อไปตามประเพณี 3.การแห่หมรับและการชิงเปรต ซึ่งมีความเชื่อด้านศาสนาที่ผสมผสานกันระหว่าง ศาสนาพราหมณ์ และ ศาสนาพุทธ ที่มีต่อการเรียก เปรต หรือ เปตพลี เนื่องจาก เชื่อว่าบรรพบุรุษผู้ล่วงลับต้องทนทุกข์ทรมานในอเวจี ต้องอาศัยผลบุญที่ถูกหลาอุทิศส่วนกุศลให้แก่ละปียายังชีพ ซึ่ง ดังนั้นลูกหลานจึงต้องมาทำบุญอุทิศบุญกุศล ก่อนกลับไปในวันแรม 15 ค่ำ เดือนสิบ และมีการปลุกฝังให้ลูกหลานมีความเชื่อในการกลับมาทำบุญในช่วงเวลาดังกล่าว อย่างพร้อมหน้ากัน และผลบุญก็จะส่งผลให้ลูกหลานอยู่เย็นเป็นสุข มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิตอีกด้วย

ทั้งนี้ความเชื่อเรื่องศาสนาพราหมณ์และพุทธ โดยที่อัตลักษณ์ จะเป็นเรื่องของกรรมรวมญาติ โดยมีความเชื่อเกี่ยวกับการได้สัมผัสญาติที่เสียชีวิตไปแล้วที่เรียกว่า “เปรต” หรือ “เปต” ซึ่งในประเพณีจะมีการแห่หมรับ และการนึ่งถึงขนมที่เป็นเอกลักษณ์ 5 อย่าง ในการสร้างอัตลักษณ์จะมีในด้านความเชื่อซึ่งมาจากทางศาสนาพราหมณ์ ที่มีความสัมพันธ์กับบรรพบุรุษ หรือ ญาติที่ล่วงลับ และมีการรวมตัวกันของญาติพี่น้อง ซึ่งใช้การปลุกฝังแนวความเชื่อแล้วถ่ายทอดไปยังลูกหลาน จนเป็นแบบแผนสืบทอดกันมา

“ประเพณีสารทเดือนสิบมีวิวัฒนาการมาจากประเพณีเปตพลีของพราหมณ์ ซึ่งลูกหลานจัดขึ้น เพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งเป็นความเชื่อโดยเรื่องศาสนาพราหมณ์และพุทธ พราหมณ์จำนวนมากได้หันมานับถือพระพุทธศาสนาและยังถือปฏิบัติใน

ประเพณีดังกล่าวอยู่ พระพุทธองค์เห็นว่าประเพณีนี้มีคุณค่า เป็นการแสดงออกซึ่งความกตัญญู กตเวทิต่อบรรพบุรุษนำความสุขมาให้ผู้ปฏิบัติ จึงทรงอนุญาตให้อุบาสกอุบาสิกาประกอบพิธีนี้ต่อไปได้ ประเพณีสารทเดือนสิบมีมาตั้งแต่พุทธกาลคาดว่า เมื่อพระพุทธศาสนาเผยแผ่เข้ามาใน นครศรีธรรมราชจึงรับประเพณีนี้มาด้วย การทำบุญสารทเดือนสิบเมื่อนครศรีธรรมราชเป็นงาน บุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้วที่ยังมีกรรมต้องทนทุกข์ทรมานอยู่ในอบายภูมิในวันสารทเดือนสิบขมบาลจะปลดปล่อยให้ออกมาเยี่ยมลูกหลาน เพื่อมารับส่วนบุญ กุศลที่บรรดาลูกหลานญาติพี่น้องทำบุญให้มีเพียงปีละครั้งเท่านั้น”(สัมภาษณ์, ลือมวลชน)

“ประเพณีบุญเดือนสิบเกิดขึ้นจากความเชื่อในขนบธรรมเนียมประเพณีนิยมสืบทอดแนวคิดจากอินเดียที่ว่า บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วยังต้องใช้เวรกรรมอยู่ในยมโลกและจะกลับมาเยี่ยมญาติหรือครอบครัวของตนในช่วงแรม 1 ค่ำ เดือน 10 ถึง แรม 15 ค่ำซึ่งทำให้เกิดมีการทำบุญทำทานอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วในวันงานจะถือเป็นเสมือนวันรวมญาติที่จะทยอยกันมาร่วมกันทำบุญรับส่งตายายซึ่งถือเป็นวันสำคัญที่สุด” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

ประเพณีบุญเดือนสิบ สืบทอดแนวคิดจากอินเดียที่ว่า บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วยังต้องใช้เวรกรรมอยู่ในยมโลก และจะกลับมาเยี่ยมญาติหรือครอบครัวของตน ซึ่งทำให้เกิดมีการทำบุญทำทานให้กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ประเพณีบุญเดือนสิบนี้ไม่ได้มีขึ้นเฉพาะในจังหวัด นครศรีธรรมราชจังหวัดใน ทางภาคใต้เท่านั้นแต่ยังมีภาคอื่นๆที่มีชื่อเรียกต่างกัน แต่จุดประสงค์หลักคือการทำบุญให้กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“มีความเชื่อเรื่องตายายคนภาคใต้เรียกว่าพ่อเฒ่าและแนวคิดความเชื่อเรื่อง ประเพณีบุญสารท เดือนสิบมีความเชื่อที่หลากหลายประกอบด้วย 1.ความเชื่อเรื่องกรรม นรก สวรรค์และวิญญาณ 2. ความเชื่อเปรต – เปตพลี 3.ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องขนม 5 อย่าง 4. การทำบุญรวมญาติ 5. การแห่หมรับ

“ความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณของปู่ตายายที่ล่วงลับไปแล้วจะกลับมาเยี่ยมเยียนลูกหลานถ้าไม่ไปรับจะกลายเป็นเปรตไม่มีญาติ เป็นการสื่อว่าวิญญาณจะตามหาเรา” (สัมภาษณ์, ลือมวลชน)

“ความเชื่อเกี่ยวกับจิตวิญญาณ รากเหง้าความเชื่อดั้งเดิมมีความความเชื่อที่ว่าหลังที่ตายไปวิญญาณซึ่งเป็นพลังอำนาจในกายเมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่จะออกจากร่างชั่วคราวไปหาที่สถิตใหม่คือเกิดในร่างหรือภพใหม่ ความเชื่อที่ว่าผู้ใดทำกรรมโดยชอบได้รับกรรมนั้น เชื่อว่า ทำชั่วคนรกทำดีได้ขึ้นสวรรค์ และเชื่อว่าเมื่อทำบุญอุทิศทางไปให้ผู้ตายแล้วจะได้รับผลจากการอุทิศทานนั้น” (สัมภาษณ์, ลือมวลชน)

“ชาวนครศรีธรรมราชเชื่อกันว่าการทำบุญสารทเดือนสิบเป็นการทำบุญกุศลครั้งสำคัญในรอบปี ผู้ใหญ่บางคนเคยสั่งลูกหลานไว้ว่าถึงจะลืมไม่ได้ทำบุญในวันอื่นๆ ก็ไม่เป็นไร แต่ในบุญสารทเดือนสิบนี้จะต้องทำไม่ได้เป็นอันขาด เพราะถือว่าเป็นเดือนที่บำเพ็ญกุศลเพื่อรับวิญญาณของบรรพชนและญาติมิตรผู้ล่วงลับไปแล้ว ตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเชื่อว่าในเดือนสิบ บรรพบุรุษอันได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย และญาติพี่น้องซึ่งล่วงลับไปแล้วหากทำความดีเมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่จะได้ไปเกิดในสรวงสวรรค์ หากทำความชั่วจะตกนรกต้องทนทุกข์ทรมานโดยเฉพาะคนที่มิบาปมากซึ่งเรียกว่าเปรต จะถูกปล่อยตัวจากพญายมเพื่อให้ขึ้นมาพบญาติพี่น้องและลูกหลานของตนในเมืองมนุษย์ในวันแรม 1 ค่ำ เดือนสิบเพื่อมาขอส่วนบุญส่วนกุศลจากลูกหลานญาติพี่น้องและให้ลงกลับนรกภูมิดังเดิมในวันแรม 15 ค่ำ เดือนสิบ ดังนั้นในโอกาสที่ญาติได้ขึ้นมาเยี่ยมเยียน ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่จึงนำอาหารไปทำบุญตามวัดเพื่อเป็นการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลแก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว เป็นการแสดงความกตัญญูทดแทน หากไม่ไปทำบุญให้เชื่อกันว่าลูกหลานจะไม่มีความสุขความเจริญ” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“ประเพณีบุญเดือนสิบเป็นประเพณีที่วิวัฒนาการมาจากประเพณีเปตพลีของศาสนาพราหมณ์ ที่จัดทำขึ้นเพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย ประเพณีนี้ปฏิบัติต่อเนื่องกันมาในอินเดีย ก่อนสมัยพุทธกาล มีความเชื่อว่าถ้าเป็นคนดี พญายมซึ่งเป็นเจ้าแห่งความตายจะพาวิญญาณไปสู่แดนอันเป็นบรมสุขไม่มาเกิดอีกแดนนี้อาจจะอยู่ที่ใดก็ได้เช่นเดียวกับยมโลก ตามความเชื่ออันเป็นความเชื่อดั้งเดิมที่สุดของพราหมณ์ ซึ่งกำหนดวิธีการทำบุญไว้หลายวิธี หากลูกหลานญาติมิตรไม่ทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้บรรพบุรุษที่ตายไปเป็นเปรตจะได้รับความอดอยากมาก ดังนั้นการทำบุญทั้งปวงที่ทำเพื่ออุทิศผลไปให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งเรียกว่าทำบุญทักษิณานุประทานหรือเปตพลีนั้นล้วนเป็นความเชื่อที่มีมาจากเรื่องเปรตของพราหมณ์ทั้งสิ้น” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“มีความเชื่อว่าในช่วงวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 ถึง 15 ค่ำ เดือน 10 บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วที่ยังไม่ได้ไปสุคติไปเกิด จะได้รับอนุญาตให้กลับมาโลกมนุษย์ เพื่อเยี่ยมเยียนลูกหลานได้ชั่วคราว โอกาสนี้ ลูกหลานจึงถือโอกาสทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“ความเชื่อที่ผสมผสานระหว่างศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนาที่เชื่อว่าเดือนสิบนั้นปู่ย่าตายายและญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้วนั้น โดยเฉพาะคนที่มิบาปกรรมมากและตกอยู่ในนรก จะกลายเป็นเปรตจะได้รับการปล่อยตัวจากพญายมแล้วมาพบกับญาติพี่น้องและลูกหลานเพื่อรับส่วนบุญส่วนกุศลจากลูกหลาน” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“ความเชื่อมาแต่โบราณที่ปีละครั้งจะมีการปล่อยวิญญาณมาให้ญาติพี่น้อง ซึ่งความเชื่อว่าการทำบุญเป็นการทดแทนความกตัญญู” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“ความเชื่อของพุทธศาสนิกชนชาวนครศรีธรรมราช เชื่อว่าบรรพบุรุษ อันได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย และ ญาติพี่น้อง ที่ล่วงลับไปแล้ว หากทำความดีไว้เมื่อครั้งที่ยังมีชีวิตอยู่ จะได้ไปเกิดในสรวงสวรรค์ แต่หากทำความชั่วจะตกนรก กลายเป็นเปรต ต้องทนทุกข์ทรมานในอเวจี ต้องอาศัยผลบุญ ที่ลูกหลานอุทิศส่วนกุศลให้ในแต่ละปี มาช่วยชีพ ดังนั้น ในวันแรม 1 ค่ำเดือนสิบ คนบาปทั้งหลาย ที่เรียกว่า เปรต จึงถูกปล่อยตัว กลับมายังโลกมนุษย์ เพื่อมาขอส่วนบุญ จากลูกหลาน ญาติพี่น้อง และจะกลับไปนรกดังเดิม ก่อนพระอาทิตย์ขึ้น ในวันแรม 15 ค่ำเดือนสิบ โอกาสนี้เอง ลูกหลาน และผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ จึงนำอาหารไปทำบุญที่วัด เพื่ออุทิศส่วนกุศล ให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว เป็นการแสดงความกตัญญูต่เวทิตี” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“มีความเชื่อเรื่องเปรตที่ว่าปากเพร่าเข็ม และมีภาพคำอธิบายต่างๆ จะรู้ว่าถ้าทำผิดศีลโกหกจะตกนรก ที่จะได้กินขนมลา เป็นกุศโลบายทำให้คนไม่กล้าทำความผิด” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“ความเชื่อของท้องถิ่น เป็นประเพณีที่แสดงถึงความกตัญญูที่เกี่ยวพันกับความเชื่อทางพุทธศาสนาอย่างเหนียวแน่น” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“มีความเชื่อตามคตินิยมแต่โบราณว่าขนมแต่ละชนิดนั้นจะอุทิศแก่เปรตในการบริโภคและใช้สอยในนรกได้” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

2.2 การสร้างและถ่ายทอดอัตลักษณ์

งานประเพณีบุญเดือนสิบจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการสร้างและถ่ายทอดความเป็นอัตลักษณ์โดย พ่อแม่ ปู่ย่า ตา ยาย ถ่ายทอดผ่านลูกหลาน โดยการไปทำบุญที่วัดทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นกิจกรรมในประเพณี การสื่อสารภายในครอบครัว เริ่มต้นจาก พ่อ แม่ เมื่อไปทำบุญที่วัดก็พา ลูกหลานไปด้วยเพื่อจะได้สร้างความผูกพันกับสถานที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาหรือบ้านเกิด เพราะจะทำให้เกิดการซึมซับและทำต่อไปเรื่อย ๆ นอกจากนั้น ภาคส่วนต่าง ๆ ก็ได้มีส่วนในการสร้างและถ่ายทอดอัตลักษณ์ ซึ่งได้แก่ สถาบัน การศึกษาวัด ที่มีส่วนในการปลูกฝังและจัดเป็นกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมและเป็นการส่งเสริมให้เด็ก เยาวชนได้สัมผัสกับบรรยากาศจริง และค่อย ๆ ซึมซับถึงคุณค่าของประเพณี

1. การปลูกฝังและความเชื่อ เริ่มจาก บ้าน ชุมชน ที่ปฏิบัติ สืบทอดกันมาจนกลายเป็นประเพณีบุญเดือนสิบ โดยการปลูกฝังความเชื่อ จะต้องเริ่มตั้งแต่ การถ่ายทอดจากบุคคลไปยังบุคคล ไปจนถึงครอบครัว สื่อมวลชน สถาบันการศึกษา รวมทั้งองค์กรอื่น ๆ ที่ร่วมกันปลูกฝังประเพณีอันดีงามและความเชื่อที่ดีเกี่ยวกับประเพณีบุญเดือนสิบ

“สื่อบุคคล ถ่ายทอดผ่านลูกหลาน” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“วิธีการถ่ายทอดโดยการทำกิจกรรมตั้งแต่ก่อนการเริ่มงาน เช่น การเตรียมของใช้ เครื่องปรุงต่าง ๆ ไม่มีคำบอกเล่า แล้วมีการไปทำบุญ” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“ใช้สื่อบุคคล เช่น จาก พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น”
(สัมภาษณ์, เยาวชน)

“สื่อบุคคล คือ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ต้องบอกกล่าวให้ลูกหลานเข้าใจ”
(สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“เริ่มต้นที่สถาบันการศึกษาก่อนที่จะมีการสนับสนุนจัดกิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีให้เด็กมาเข้าร่วมและไปวัด” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“การสื่อสารภายในครอบครัว เริ่มต้นจาก พ่อ แม่ เมื่อไปทำบุญที่วัดก็พาลูกหลานไปด้วยเพื่อให้เจอสถานที่จริงดีกว่าเพราะจะทำให้เกิดการซึมซับและทำต่อไปเรื่อยๆ หากให้ทั่วถึงและกว้างขวางกว่าเดิมควรนึกถึงโรงเรียนและจัดกิจกรรมให้เด็ก เยาวชนได้สัมผัสกับบรรยากาศจริงเริ่มต้นที่สถาบันการศึกษาก่อนที่จะมีการสนับสนุนจัดกิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีให้เด็กมาเข้าร่วมและไปวัด” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“สื่อบุคคล เริ่มต้นจากภายในโรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมประเพณีบุญเดือนสิบ”
(สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

“มีการเล่าสู่กันฟังเป็นวิถีของชาวบ้าน โดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น”
(สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย มีส่วนช่วยอธิบายให้เด็กเยาวชนเข้าใจถึงประเพณีบุญเดือนสิบ”
(สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“บรรพบุรุษมีส่วนในการสร้างความเข้าใจ” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“พ่อ แม่ ผู้ปกครอง เป็นส่วนที่สำคัญที่ทำให้เด็กรู้จักประเพณีบุญเดือนสิบ ส่วนใหญ่เป็นประเพณีที่ผู้ใหญ่ให้ความสำคัญกันมาก แต่เด็กไม่ค่อยรู้และเข้าใจ ทั้งนี้พ่อ แม่ ผู้ปกครองชี้แนะอธิบายให้เข้าใจ” (สัมภาษณ์, เยาวชน โรงเรียนสตรีทุ่งสง) (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“เริ่มต้นจากตัวเองแล้วถ่ายทอดไปยังลูกหลาน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจรุ่นต่อรุ่น” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“พ่อ แม่ ผู้ใหญ่ต้องสืบทอดบอกกล่าวให้ลูกหลานเข้าใจ” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“สถาบันครอบครัว มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างอัตลักษณ์ของประเพณีบุญเดือนสิบ จังหวัดนครศรีธรรมราช” (สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

“ประชาชนทั่วไปที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเพณีบุญเดือนสิบ”

(สัมภาษณ์, หัวหน้าหน่วยงาน)

“สถาบันการศึกษา คือ เด็กและเยาวชน” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

2. การให้หน่วยงานองค์กรภายในจังหวัด รับผิดชอบในการดำเนินการจัดงานประเพณีบุญเดือนสิบ เมื่องานประเพณีเดือนสิบได้มีการสืบทอดกันมาอย่างยาวนานและต่อเนื่อง แต่ละยุคสมัยมีความเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ประชากรมากขึ้น เทคโนโลยีพัฒนาขึ้น ดังนั้น การจัดงานประเพณีบุญเดือนสิบ จึงอาจต้องมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของรูปแบบการจัดการงานที่ใหญ่โตขึ้น ซึ่งองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนต้องช่วยกันขับเคลื่อนเพื่อให้ประเพณีนั้นถูกถ่ายทอดออกมาอย่างยิ่งใหญ่มากขึ้น

“ทุกภาคส่วนต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญในประเพณีบุญเดือนสิบ” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“สำคัญทุกช่องทาง เพราะสถานีโทรทัศน์เวลามายถ่ายทอดสดงานประเพณีบุญเดือนสิบก็จะออกข่าวเพื่อให้คนทั้งประเทศเห็นว่าจังหวัดนครศรีธรรมราชมีอะไร ส่วนสื่อบุคคลเราก็ชวนเพื่อนมาร่วมงานประเพณีบุญเดือนสิบ” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“การสื่อสารต้องพูดอย่างภูมิใจว่าจะใช้สื่อวิทยุ โทรทัศน์ พร้อมทั้งจะเสนอบอกเล่าเรื่องราวประเพณีบุญเดือนสิบ ควรมีปราชญ์ชาวบ้านและเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย” (สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

“การทำแผนประชาสัมพันธ์ในรอบปีว่าจะดำเนินการอะไรบ้างผ่านสื่อมวลชน” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนทุกช่องทาง” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“ถ่ายทอดจากความกตัญญูผ่านสื่อมวลชนทุกช่องทาง และถ่ายทอดจากคนสู่คนก็ยังมีความสำคัญอยู่ถ้าไม่ได้สืบทอดต่อกันมาอาจทำให้ประเพณีผิดเพี้ยนไปได้” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“สถาบันการศึกษามีส่วนในการสร้างคนให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นกว่าเดิม หากจะมีการปลูกฝังต้องมีการบอกต่อกันโดยให้สื่อบุคคลและเข้าร่วมกิจกรรม” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“ภาคราชการควรสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์งานประเพณีบุญเดือนสิบให้มากกว่าเดิม เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาจากของเดิมที่มีอยู่” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“หน่วยงานภาครัฐและเอกชนมีส่วนอย่างมาก” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“สถาบันการศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างอัตลักษณ์ของประเพณีบุญเดือนสิบ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยอาจจัดทำเป็นหลักสูตรการเรียนการสอน” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช ต้องมีการสืบสานประเพณีให้แพร่หลายต่อไป” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“ทุกฝ่าย หากจังหวัดจัดงานคนไม่ไปก็ไร้ค่า หากประชาชนจัดเองไม่มีงบประมาณก็ไม่มีประโยชน์ ฉะนั้นต้องให้หน่วยงานราชการมาช่วยสนับสนุนให้งานประเพณีบุญเดือนสิบมีบทบาทและเป็นที่รู้จักมากขึ้น” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“เยาวชนต้องให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ด้วย ส่วนสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดจะช่วยเติมเต็มในสิ่งที่ขาดหาย” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“โรงเรียนควรมีบทบาทในการถ่ายทอดประเพณีให้กับเยาวชน” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะหน่วยงานราชการที่ต้องมีการสืบสานประเพณีบุญเดือนสิบ” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีธรรมราชควรให้ความสำคัญในการทำวิจัยเพื่อบูรณาการกับองค์กรต่างๆ และส่งเสริมประเพณีสารทเดือนสิบ” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“สถาบันครอบครัวควรมีบทบาทในการถ่ายทอดประเพณีบุญเดือนสิบ” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“ทุกภาคส่วนมีความสำคัญในการสร้างประเพณีบุญเดือนสิบ” (สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

“ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะหน่วยงานราชการที่ช่วยในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“จังหวัด สถาบันการศึกษา และหน่วยงานราชการควรให้มารณรงค์มากกว่าที่เป็นอยู่” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

3. การสร้างเป็นอัตลักษณ์ของสินค้า ด้านการท่องเที่ยวที่ทำให้เป็นงานระดับประเทศ รวมถึงสื่อต่าง ๆ ด้วย ที่จะเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้กว้างออกไป และทั่วถึงยังประชาชนผู้สนใจ ไม่เพียงแต่ประชาชนในจังหวัด หรือใกล้เคียงเท่านั้นแต่ผู้ที่อยู่ในภาคอื่น หรือชาวต่างประเทศก็มีความสนใจจะเข้าร่วมชมงานประเพณีเพื่อเรียนรู้กับวัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่าง ส่งผลให้ลักษณะของผู้ที่เข้าร่วมงาน นอกจากเป็นลูกหลานของชาวนครแล้ว

ยังมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศเข้าร่วมด้วย “นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติที่เข้ามาร่วมชมงานประเพณี” (สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

“นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติที่สนใจเกี่ยวกับงานประเพณี” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“สื่อบุคคลในการสื่อสารเพื่อสร้างอัตลักษณ์ซึ่งมีความเฉพาะตนเองอย่างน่าสนใจ”(สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม) (สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน)

“สื่อบุคคลจะเป็นสิ่งที่ทำให้คนร่วมงานมาก” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพราะเด็กส่วนใหญ่จะสามารถเข้าถึงค้นหาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้ง่ายขึ้น” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“จะมีการถ่ายทอดและประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวมากขึ้น โดยใช้วิธีการสื่อสารจากบุคคล จะทำให้ถูกหาลานได้เห็นและร่วมสืบสานประเพณีต่อไป” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ควรจะเน้นเรื่องประชาสัมพันธ์ วัฒนธรรมประเพณีการประกวดหนังตะลุง ” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“ทุกภาคส่วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างอัตลักษณ์ของประเพณีบุญเดือนสิบ จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานประเพณีบุญเดือนสิบให้สืบทอดต่อไปให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาและทำความเข้าใจมากขึ้น” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ควรมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ ประเพณีบุญเดือนสิบ” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

3. กระบวนการสื่อสารในการสร้างอัตลักษณ์ของประเพณีบุญเดือนสิบ จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างอัตลักษณ์

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างอัตลักษณ์ประกอบด้วย

1. หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างอัตลักษณ์

หน่วยงานภาครัฐมีส่วนอย่างมาก ในการที่จะสื่อสารถึงอัตลักษณ์ของงานประเพณีบุญเดือนสิบ เนื่องจาก เป็นองค์กรที่รับผิดชอบโดยตรงในการที่ดำเนินการจัดงาน เช่น วัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช สถาบันการศึกษา ที่จะสร้างกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม องค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น ที่จะป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดและร่วมไปถึงประชาสัมพันธ์ จังหวัดที่จะต้องประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับงานประเพณี และกิจกรรมให้ทั่วถึง

“สื่อต่างๆที่เข้ามามีส่วนร่วม เช่น มีสื่อวิทยุ โทรทัศน์ ในการสร้างและส่งเสริมให้เกิดความเชื่อตามประเพณี” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช มีส่วนในการสืบสานประเพณี ให้แพร่หลาย” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“สถาบันการศึกษาเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการ สืบสานประเพณีบุญเดือนสิบ” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“ประชาชนจะถ่ายทอดให้ลูกหลาน รวมถึงสถาบันการศึกษา และหน่วยงาน วัฒนธรรมจังหวัด” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“ทางจังหวัดพยายามอนุรักษ์กิจกรรมต่างๆให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมที่มีอยู่ เช่น การแห่หมรับให้คงอยู่แบบดั้งเดิมที่มีการทำบุญร่วมกัน” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีส่วนในการสร้างวัฒนธรรม” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“นอกจากสถาบันการศึกษาแล้ว ยังมีชุมชนต้องที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และ มีการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านมาทำกิจกรรมร่วมกัน” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดจะเป็นส่วนช่วยขับเคลื่อนงาน ประชาสัมพันธ์ประเพณีบุญเดือนสิบ” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“ทุกภาคส่วนควรมีส่วนร่วมในการจัดงาน เช่น วัฒนธรรมจังหวัด” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

2. ภาคสังคม

หน่วยทางสังคมที่จะช่วยในการปลูกฝังให้กับคนรุ่นหลัง เพื่อให้เป็นผู้รู้และ เข้าใจในงานประเพณีบุญเดือนสิบนั้น ครอบครัวเป็นหนึ่งในหน่วยทางสังคมที่สำคัญ เพราะมีสมาชิก คือ ปู่ ย่า ตา ยาย ผู้ที่ ถ่ายทอดถึงความเชื่อ และแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้อง เนื่องจากเป็นผู้ที่ร่วมสืบ สานประเพณีและยังมีประสบการณ์เกี่ยวกับงานประเพณีในทุกด้าน โดยผ่านกิจกรรมที่เคยมี ส่วนร่วมต่าง ๆ

“ครอบครัว เป็นสิ่งที่ปลูกจิตสำนึกได้ดีที่สุด” (สัมภาษณ์, นักวิชาการ ด้านสื่อสารมวลชน และวัฒนธรรม)

“ไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชน คนเฒ่าคนแก่ ก็มีส่วนร่วมในการรักษาประเพณีไว้ โดยการสั่งสอนลูกหลานเพื่อให้ความเข้าใจ” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

นักเรียนก็ควรจะต้องเรียนรู้ว่านี่คือประเพณีที่สำคัญของชาวนครศรีธรรมราช และคนได้ ก็ควรเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เพื่อจะได้เข้าใจและอธิบายน้องๆ ได้” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“การละเล่นพื้นบ้านในงานประเพณีเดือนสิบ ก็เป็นอีกแบบหนึ่งที่ควรรู้จัก เช่น การเล่นสะบ้า ที่จะมีการสาธิตการเล่น โดยคนในชุมชนต่าง ๆ ภายในงาน” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

3. ภาคประชาชน คือ ประชาชนชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีบทบาทในการสร้างอัตลักษณ์ประเพณีบุญเดือนสิบ เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ครอบครัว เยาวชน สถาบันการศึกษา ผู้นำชุมชน รวมถึงหน่วยงานที่เป็นองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น โดย การถ่ายทอดและการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ลูกหลาน

“เริ่มต้นที่ครอบครัวมีบทบาทสำคัญที่สุด” (สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

“สถาบันครอบครัวมีบทบาทในการถ่ายทอดประเพณีบุญเดือนสิบ” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“เยาวชนต้องให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ด้วย ส่วนสำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดจะช่วยเติมเต็มในสิ่งที่ขาดหาย”(สัมภาษณ์ , ผู้แทนหน่วยงาน)

“สถาบันครอบครัวแม้จะเป็นหน่วยที่เล็กที่สุด แต่ก็มีความสำคัญเพราะจะช่วยสร้างความเข้าใจให้ตั้งแต่ยังเด็ก” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“เริ่มต้นที่ครอบครัวที่ต้องสร้างความเข้าใจ ควรมีตัวอย่าง และชี้ทางให้ทำ และนำสิ่งที่ทำมาวิเคราะห์ว่าทำถูกหรือทำผิด สุดท้ายงานมาคิดสร้างสรรค์ให้ดีที่สุด” (สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

3.2 วิธีการสื่อสารอัตลักษณ์

การสื่อสารอัตลักษณ์มีรูปแบบการสื่อสาร 3 ประการคือ 1.การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ 2.กิจกรรมที่ถ่ายทอดความเชื่อ ความศรัทธา ที่มีต่อประเพณีบุญเดือนสิบ 3. สถาบันการศึกษาที่ให้นักเรียนนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ โดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ ผ่านรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่ดำเนินการอยู่

“มีการประชาสัมพันธ์ทาง เพื่อผลักดันให้เยาวชนได้มีความรู้ ความเข้าใจมากขึ้นกว่าเดิม” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“ มีการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีบุญเดือนสิบทางสื่อมวลชนทุกช่องทาง” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“ชาวนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่จะมีความรู้ ความเข้าใจกันอยู่แล้ว โดยมีการประชาสัมพันธ์ผ่านทางให้กับประชาชน” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“ประเพณีบุญเดือนสิบ จังหวัดนครศรีธรรมราช” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“การทำกิจกรรมหลักต้องมีการประชาสัมพันธ์ประเพณีบุญเดือนสิบ และมีงบประมาณเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องจากประเพณีดั้งเดิมเพื่อไม่ให้ผิดเพี้ยน” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

การสื่อสารอัตลักษณ์ที่หลากหลาย ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างและสืบทอดอัตลักษณ์ที่สำคัญของประเพณีบุญเดือนสิบ ตลอดจนก่อให้เกิดการถ่ายทอดไปสู่ลูกหลาน” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“ลูกหลานที่อยู่ไกลๆจะต้องเดินทางกลับบ้าน เพื่อร่วมประเพณีทำบุญกันอย่างพร้อมหน้า พร้อมตา ดังนั้น ถ้าถึงงานบุญนี้ครั้งใดทุกคนไปงานบุญกันนั่นเอง ” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว (สัมภาษณ์ , นักวิชาการชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช)

“ความกตัญญูตเวทิตาต่อบรรพบุรุษ” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“ประเด็นหลักคือ ความกตัญญูตเวทิตาต่อผู้มีพระคุณ” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“ลูกหลานที่อยู่ไกลๆจะต้องเดินทางกลับบ้าน เพื่อร่วมประเพณีทำบุญกันอย่างพร้อมหน้า พร้อมตา” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“ใช้การสื่อสารแบบสื่อมวลชน เพราะสื่อมวลชนจะเป็นกระบอกเสียงในการประชาสัมพันธ์งานประเพณีบุญเดือนสิบได้เป็นอย่างดี” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“การประชาสัมพันธ์จะเป็นการบอกกล่าวชี้แจงเพื่อคนรุ่นหลังจะได้ทราบและนำไปปฏิบัติ”(สัมภาษณ์ , สื่อมวลชน)

“ใช้สื่อมวลชนเป็นแรงขับเคลื่อนประเพณีบุญเดือนสิบ” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“หอกระจายข่าวออกอากาศทั่วทุกชุมชน” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพราะเด็กส่วนใหญ่จะสามารถเข้าถึงค้นหาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้ง่ายขึ้น” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

สื่อบุคคล คือการถ่ายทอดจากคนหนึ่งสู่อีกคนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในประเพณีบุญเดือนสิบ

“ประสบการณ์ที่สั่งสมมาตั้งแต่เด็กที่มีความเชื่อ ความศรัทธาและภูมิปัญญาของบรรพบุรุษจนก่อให้เกิดประเพณีบุญเดือนสิบ” (สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

“สื่อบุคคล ถ่ายทอดผ่านลูกหลาน” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“เป็นการสื่อสารทางตรง ที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีปฏิสัมพันธ์กันและกันโดยตรง เนื้อหาและวัตถุประสงค์” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“ใช้สื่อบุคคลในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“สื่อบุคคลที่มีนักเรียน นักศึกษาร่วมกิจกรรมในการแห่หมรับในประเพณีบุญเดือนสิบนอกจากนี้ได้จัดให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้นักเรียนหรือเยาวชนได้มีความรู้ความเข้าใจและเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นตนเอง ประเพณีบุญเดือนสิบยังเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมายาวนาน เป็นวิถีปฏิบัติตามประเพณีและความเชื่อของชุมชนที่ยังต้องดำเนินต่อไป” (สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

“เป็นการสื่อสารทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เริ่มจากการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นการสื่อสารแบบสองทาง ทิศทางการไหลของสารจากบนลงล่างและแนวราบ ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“ใช้การสื่อสารสองทางที่สามารถมีโอกาสโต้ตอบกันได้ ทำให้เกิดความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น” (สัมภาษณ์, หัวหน้าหน่วยงาน)

“ใช้วิธีสอนคน ทำตัวอย่างให้เยาวชนได้เห็นและปฏิบัติตาม เอาประเพณีมาเป็นสื่อแล้วใช้วิธีการบูรณาการให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม” (สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

3.3 สื่อ / ช่องทางที่ใช้ในการสื่อสารอัตลักษณ์

การสื่อสารแบบที่ใช้ในการสื่อสารอัตลักษณ์ ได้แก่ 1. สื่อมวลชนท้องถิ่น 2. สื่อบุคคล

1. สื่อมวลชนส่วนท้องถิ่น

คือสื่อที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่มีส่วนช่วยในการสื่อสารอัตลักษณ์

“ใช้สื่อวิทยุกระจายเสียง หอกระจายข่าว เป็นส่วนช่วยในการประชาสัมพันธ์ประเพณีบุญเดือนสิบ” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“ใช้สื่อมวลชนทุกช่องทาง และสื่อบุคคล เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารจะทำให้ประเพณีผิคนไปได้” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“การสื่อสารต้องพูดอย่างภูมิใจว่าจะใช้สื่อวิทยุ โทรทัศน์ พร้อมทั้งจะเสนอบอกเล่าเรื่องราวประเพณีบุญเดือนสิบ ควรมีปราชญ์ชาวบ้านและเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย” (สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

“ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนทุกช่องทาง” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมภายในชุมชน” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“สำคัญทุกช่องทาง เพราะสถานีโทรทัศน์เวลามาถ่ายทอดสดงานประเพณีบุญเดือนสิบก็จะออกข่าวเพื่อให้คนทั้งประเทศเห็นว่าจังหวัดนครศรีธรรมราชมีอะไร” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“หอกระจายข่าวออกอากาศทั่วทุกชุมชน เพราะเป็นสื่อที่อยู่ที่ไหนคนก็สามารถได้ยินได้” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“วีดีโอแนะนำจังหวัดนครศรีธรรมราช และบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีบุญเดือนสิบ จะทำให้เด็กเข้าถึงกิจกรรมมากขึ้น” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“เว็บไซต์ของจังหวัดในการประชาสัมพันธ์” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“วิทยุชุมชน หนังสือพิมพ์ บอกกล่าวให้ลูกหลานเข้าใจ” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“ใช้ช่องทางการสื่อสารทุกอย่างที่อยู่ใกล้ตัว และให้มีส่วนในการสร้างเครือข่ายให้กว้างออกไป” (สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

“ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพราะเด็กส่วนใหญ่จะสามารถเข้าถึงค้นหาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้ง่ายขึ้น” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

2. สื่อบุคคล เป็นการถ่ายทอดจากคนหนึ่งสู่อีกคนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในประเพณีบุญเดือนสิบ

“สื่อบุคคล เพื่อถ่ายทอดผ่านลูกหลาน” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“ใช้ช่องทางการสื่อสารทุกอย่างที่อยู่ใกล้ตัว และให้มีส่วนในการสร้างเครือข่ายให้กว้างออกไปต้องมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และที่ว่าคืออะไร อาจจะใช้สื่อบุคคลเป็นสื่อในการสร้างความเข้าใจได้ ควรมีอะไรที่เป็นวัฒนธรรมของตนเอง” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“การถ่ายทอดและประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวมากขึ้น โดยใช้วิธีการสื่อสารจากบุคคล จะทำให้ลูกหลานได้เห็นและร่วมสืบสานประเพณีต่อไป” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

3.3 สื่อ/ ช่องทางที่ใช้ในการสื่อสารอัตลักษณ์

การสื่อสารแบบที่ในการสื่อสารอัตลักษณ์ ได้แก่ 1.สื่อมวลชนท้องถิ่น 2.สื่อบุคคล

1. สื่อมวลชนส่วนท้องถิ่น

คือสื่อที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่มีส่วนช่วยในการสื่อสารอัตลักษณ์สื่อมวลชนท้องถิ่นมีส่วนอย่างมาก ในการนำเสนอข่าวสารประเพณีบุญเดือนสิบ และเป็นการนำเสนอข่าวสารที่มาจาก การได้สัมผัสกับภาคส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริง มีความใกล้ชิดและและมีประสบการณ์ จึงสามารถ นำเสนอข่าวสารที่เป็นสื่อสารถึงอัตลักษณ์ของงานประเพณีได้อย่างแท้จริง

“ใช้สื่อวิทยุกระจายเสียง หอกระจายข่าว เป็นส่วนช่วยในการประชาสัมพันธ์ ประเพณีบุญเดือนสิบ” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“ใช้สื่อมวลชนทุกช่องทาง และสื่อบุคคล เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารจะทำให้ ประเพณีผิแผยไปได้” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“การสื่อสารต้องพูดอย่างภูมิใจว่าจะใช้สื่อวิทยุ โทรทัศน์ พร้อมทั้งจะเสนอบอกเล่าเรื่องราวประเพณีบุญเดือนสิบ ควรมีปราชญ์ชาวบ้านและเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย” (สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

“ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนทุกช่องทาง” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมภายในชุมชน” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“สำคัญทุกช่องทาง เพราะสถานีโทรทัศน์เวลามาถ่ายทอดสดงานประเพณีบุญเดือนสิบก็จะออกข่าวเพื่อให้นักทั้งประเทศเห็นว่าจังหวัดนครศรีธรรมราชมีอะไร” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“หอกระจายข่าวออกอากาศทั่วทุกชุมชน เพราะเป็นสื่อที่อยู่ที่ไหนคนก็สามารถได้ยินได้” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“วีดีโอแนะนำจังหวัดนครศรีธรรมราช และบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีบุญเดือนสิบ จะทำให้เด็กเข้าถึงกิจกรรมมากขึ้น” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“เว็บไซต์ของจังหวัดในการประชาสัมพันธ์” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“วิทยุชุมชน หนังสือพิมพ์ บอกกล่าวให้ลูกหลานเข้าใจ” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“ใช้ช่องทางการสื่อสารทุกอย่างที่อยู่ใกล้ตัว และให้มีส่วนในการสร้างเครือข่ายให้กว้างออกไป” (สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

“ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพราะเด็กส่วนใหญ่จะสามารถเข้าถึงค้นหาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้ง่ายขึ้น” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

2. สื่อบุคคล เป็นการถ่ายทอดจากคนหนึ่งสู่อีกคนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจใน ประเพณีบุญเดือนสิบ

สื่อบุคคล เป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพอย่างมาก เนื่องจากเป็นสื่อที่ใช้วิธีการ สื่อสาร โดยการพูดคุยและอธิบาย เพื่อให้ผู้รับฟังได้เข้าใจถึงเหตุผล วิธีการ อย่างแท้จริง โดยผู้รู้และ ผู้ที่มีประสบการณ์จะบอกเล่าจากเรื่องที่ตนเข้าใจและถือปฏิบัติ

“สื่อบุคคล เพื่อถ่ายทอดผ่านลูกหลาน” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“ใช้ช่องทางการสื่อสารทุกอย่างที่อยู่ใกล้ตัว และให้มีส่วนในการสร้างเครือข่าย ให้กว้างออกไปต้องมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และที่วาคืออะไร อาจจะใช้สื่อบุคคลเป็นสื่อในการสร้าง ความเข้าใจได้ ควรมีอะไรที่เป็นวัฒนธรรมของตนเอง” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“การถ่ายทอดและประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวมากขึ้น โดยใช้วิธีการสื่อสาร จากบุคคล จะทำให้ลูกหลานได้เห็นและร่วมสืบสานประเพณีต่อไป” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“ใช้วิธีการสื่อสารจากบุคคลที่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน ผ่านสื่อวิทยุ หอกระจายข่าว เพื่อสื่อสารทางด้านวัฒนธรรมประเพณีบุญเดือนสิบ” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“บุคลากรทางการศึกษาควรสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น”(สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“สื่อบุคคลจะเป็นสิ่งที่ทำให้คนร่วมงานมาก” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“สื่อบุคคลในการสื่อสารเพื่อสร้างอัตลักษณ์” (สัมภาษณ์, นักวิชาการด้าน สื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

“ใช้ช่องทางการสื่อสารทุกอย่างที่อยู่ใกล้ตัว และให้มีส่วนในการสร้างเครือข่าย ให้กว้างออกไปต้องมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และที่วาคืออะไร อาจจะใช้สื่อบุคคลเป็นสื่อในการสร้าง ความเข้าใจได้ ควรมีอะไรที่เป็นวัฒนธรรมของตนเอง” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“การถ่ายทอดและประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวมากขึ้น โดยใช้วิธีการสื่อสาร จากบุคคล จะทำให้ลูกหลานได้เห็นและร่วมสืบสานประเพณีต่อไป” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

3.4 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย 1. ลูกหลานชาวดำ 2.เด็กและเยาวชน 3.นักท่องเที่ยว

1. ลูกหลานชาวดำ

เนื่องจากงานประเพณีบุญเดือนสิบเพราะเป็นกลุ่มที่ รับถ่ายทอดการดำเนิน ประเพณีตามที่บรรพบุรุษได้ทำไว้เป็นแบบอย่าง

“สื่อบุคคล ถ่ายทอดผ่านลูกหลานชาวดำ” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“ความกตัญญูและความสามัคคี” (สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และวัฒนธรรม)

“ลูกหลานที่อยู่ไกลๆ จะต้องเดินทางกลับบ้าน เพื่อร่วมประเพณีทำบุญกันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“ประเด็นหลักคือความกตัญญูทวดต่อผู้มีพระคุณ” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“มีประเด็นหลัก คือ ความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ประเด็นรองคือ เมื่อถึงเดือนสิบ ต้องกลับบ้านไปทำบุญให้กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

“สถาบันครอบครัวแม้จะเป็นหน่วยที่เล็กที่สุด แต่ก็มีความสำคัญเพราะจะช่วยสร้างความเข้าใจให้ตั้งแต่เด็ก” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

2. เด็กและเยาวชน

เนื่องจากเป็นกลุ่มที่จะต้องเดิมโต และไปอยู่ในสังคมที่หลากหลาย หากเด็กและเยาวชน มีความตระหนักในการที่จะรักษาไว้ซึ่งประเพณี ก็จะได้นำไปปฏิบัติ และขยายต่อไปยังกลุ่มอื่น ๆ

“เด็กและเยาวชนทางภาคใต้” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“เยาวชนทุกคน” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“โรงเรียนควรมีบทบาทในการถ่ายทอดประเพณีให้กับเยาวชนมากกว่าเดิม เพราะปัจจุบันเริ่มเปลี่ยนไปจากเดิม” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“ทุกภาคส่วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างอัตลักษณ์ของประเพณีบุญเดือนสิบ จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ประเพณีบุญเดือนสิบให้สืบทอดต่อไปให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาและทำความเข้าใจมากขึ้น” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

3. นักท่องเที่ยว

เนื่องจากงานประเพณีบุญเดือนสิบ ได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายในการจัดงานให้มีความยิ่งใหญ่ และเชิญชวนประชาชนทั่วไปที่สนใจจะเข้ามาชมงาน จึงเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอีกทางหนึ่งด้วย

“นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติที่ชอบเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติที่สนใจในงานประเพณีและอยากจะมาเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจว่าทำไมถึงมีประเพณีนี้” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

4. ปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารอัตลักษณ์ของประเพณีบุญเดือนสิบ

4.1 ปัจจัยสนับสนุน ที่ส่งผลต่อการสื่อสารอัตลักษณ์งานประเพณีบุญเดือนสิบ

ประกอบด้วย

ทั้งนี้เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้น ภาครัฐ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทในการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการสืบสานประเพณีและวัฒนธรรม

“สถาบันการศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างอัตลักษณ์ของประเพณีบุญเดือนสิบ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยอาจจัดทำเป็นหลักสูตรการเรียนการสอน” (สัมภาษณ์, เขาวชน)

“ปัจจัย คือ สถาบันครอบครัว ชุมชน จังหวัด” (สัมภาษณ์, ลือมวชน)

“ครอบครัวต้องให้ความสำคัญ และมีการสร้างจิตสำนึกมากกว่าเดิม” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“ภาครัฐควรให้ความรู้แก่เขาวชน และให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมประเพณีบุญเดือนสิบ” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“ภาครัฐควรให้ความรู้แก่เขาวชน และฟื้นฟูเรื่องต่างๆ ให้คงอยู่ต่อไป” (สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

“เทคโนโลยีสารสนเทศ คน เศรษฐกิจ สถานศึกษา ควรเป็นแรงขับเคลื่อนให้มีการรักษาประเพณีไว้” (สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

“ใช้เครื่องมือสื่อสารในการเรียนที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องประเพณีบุญเดือนสิบ” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“สถานศึกษาควรปลูกจิตสำนึกให้เด็กรู้และเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น และให้มีในหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นวิชาบังคับ” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“สถาบันครอบครัวต้องมีการส่งเสริมให้เขาวชนเกิดความรักและหวงแหนต่อประเพณีบุญเดือนสิบให้มากที่สุด” (สัมภาษณ์, เขาวชน)

“ความสัมพันธ์ที่อยู่ในเครือญาติที่ฝากฝัง ในการขยายต่อประเพณีบุญเดือนสิบ อยากให้มีพื้นที่อื่นทำบ้าง และอนุรักษ์ไว้ในระบบเครือญาติ” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“ปลูกฝังให้มีจิตสำนึกในการทำบุญให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“ครอบครัวควรมีการสื่อสารให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ประเพณีบุญเดือนสิบเพื่อทำบุญพร้อมกัน” (สัมภาษณ์, เขาวชน)

“งานเดือนสิบเป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติของชาวนครอยู่แล้ว จึงถือเป็นจุดแข็งในการที่จะร่วมสืบสาน” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“ทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการบูรณาการศิลปวัฒนธรรม”
(สัมภาษณ์, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและวัฒนธรรม)

“มีการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยแทรกประเพณีบุญเดือนสิบเป็นสัญลักษณ์ของชาวนครศรีธรรมราชอยู่แล้ว” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

4.2 ปัจจัยอุปสรรค

หากไม่มุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ ถึงประเพณีก็ไม่สามารถสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนได้ รวมทั้งองค์กรที่รับผิดชอบโดยตรง เช่น การท่องเที่ยว ที่จะต้องขับเคลื่อนงานประเพณีให้คงอยู่และรณรงค์ ส่งเสริมการท่องเที่ยว ให้ทั่วถึงอีกด้วย ทั้งนี้การท่องเที่ยวควรมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามประเพณีดั้งเดิม โดยยึดตามความถูกต้อง และควรควบคุมภาคธุรกิจที่เข้าร่วมในบางส่วนของกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับงานประเพณีบุญเดือนสิบด้วย นอกจากนี้ปัญหาเศรษฐกิจที่ไม่ดี ยังส่งผลกระทบต่อการเดินทางมาร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่หน่วยงานจัดขึ้นในพื้นที่ที่กำหนด ซึ่งหากประชาชนมีภูมิลำเนาในต่างอำเภอที่ห่างไกลอาจไม่สามารถเดินทางเข้าร่วมงานกับส่วนกลางได้ จึงอาจร่วมเพียงในส่วนของท่านถิ่นของตนเท่านั้น เพื่อลดภาระค่าใช้จ่าย

“เศรษฐกิจเกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก เพราะบางปีเกิดความแห้งแล้งชาวบ้านจะเพียงแค่วางงานบุญแต่จะไม่ไปร่วมชมขบวนแห่หมรับที่ทางจังหวัดจัดเป็นกิจกรรมอย่างยิ่งใหญ่ ขึ้นในอำเภอ แต่ในส่วนของการสืบสานประเพณีก็ยังคงดำเนินการอยู่ตามประเพณี”
(สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“การจัดประเพณีจะต้องมีการเกณฑ์คนไปร่วมงาน หากไม่มีงบประมาณก็จะไม่มีใครไปร่วมงาน ดังนั้นควรปลูกจิตสำนึกในการรักษาประเพณีวัฒนธรรมที่เกิดจากเขาวชน”
(สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“ปัจจัยอุปสรรคในด้านการประชาสัมพันธ์ภายในสถาบันครอบครัว ชุมชน ไม่ได้ให้ความสำคัญขาดการสื่อสารร่วมกัน การจัดงานมีการจ้างเอกชนมาจัดงานทำให้รูปแบบประเพณีเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“ประเพณีกำลังถูกทำลายเนื่องจากว่าตอนนี้กลายเป็นภาคธุรกิจหมดแล้ว สิ่งที่เราแก้ไขปัญหาคือ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่เดิมมาเปลี่ยนแปลงทุกอย่างให้เป็นธรรมชาติ และเรียกความศรัทธากลับมา” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“ภาพความบันเทิง มหรสพ การจำหน่ายสินค้าเข้ามามีบทบาทในการจัดงาน ประเพณีบุญเดือนสิบส่งผลให้วัฒนธรรมจางหายไป ดังนั้นเราจึงต้องหาจุดเด่นเพื่อดึงดูดประเพณี บุญเดือนสิบกลับมา” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“ให้สภาตำบลดำเนินการแบบโบราณไม่ให้เหมือนปัจจุบัน เพราะปัจจุบันทำแบบใหม่ไม่มีความรุ่งเรือง อยากให้ภาครัฐเข้ามาดูแล สถาบันการศึกษาที่ช่วยในการเผยแพร่” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“ปัญหาเศรษฐกิจไม่กระทบต่องานบุญเดือนสิบ หากมีปัญหาด้านเศรษฐกิจก็จะทำหมน้อยลง” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“สิ่งที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวคือ เศรษฐกิจตกต่ำ ความไม่สงบเรียบร้อยในพื้นที่” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“ความเร็วของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไม่เท่ากันเมื่อวัฒนธรรมประเพณีทางวัตถุที่เจริญก้าวหน้า แต่วัฒนธรรมประเพณีที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น ความคิดความเชื่อวิถีการปฏิบัติ ยังคงเป็นแบบเดิมๆ ทำให้เกิดปัญหาเรื่องการปรับตัวเข้ากันไม่ได้ ก็จะเกิดการหักล้างทางวัฒนธรรมจากการปรับตัวไม่ทัน ก็จะมีปัญหาตามมา เช่น ปัญหาการประพาศผิดทางวัฒนธรรมประเพณีไม่อยู่ในร่องรอยของประเพณีวัฒนธรรมที่เคยปฏิบัติมา ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและประเพณีวัฒนธรรม จึงควรเป็นไปอย่างสมดุลและสัมพันธ์กัน” (สัมภาษณ์, ปราชญ์ชาวบ้าน)

“การหลั่งไหลเข้ามาของประเพณีวัฒนธรรมตะวันตก หรือประเพณีวัฒนธรรมสมัยใหม่ซึ่งเป็นประเพณีวัฒนธรรมที่เรียบง่ายไม่สลับซับซ้อนส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และรับประเพณีวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีการเปรียบเทียบกับประเพณีวัฒนธรรมตะวันตกที่ไม่ซับซ้อนกับประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นซึ่งสลับซับซ้อน ลึกซึ้ง เข้าใจได้ยากส่งผลให้ละเลยและหลงลืมประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม เด็กยุคใหม่หลงลืมวัฒนธรรมประเพณีไทยซึ่งเป็นสิ่งดีงามไปแต่กลับไปเลียนแบบประเพณีวัฒนธรรมของชาวตะวันตก ความเจริญทางเทคโนโลยีที่เข้ามาเช่นการสื่อสารวิทยุโทรทัศน์ นับเป็นสื่ออันสำคัญที่ทำให้ชุมชนได้รับข่าวสารเรื่องราวต่างๆ เกิดการเรียนรู้ยอมรับและปรับเปลี่ยนประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยมุ่งความทันสมัยไม่คำนึงถึงรากฐานประเพณีวัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมที่เคยประพฤติปฏิบัติมา” (สัมภาษณ์, สื่อมวลชน)

“ปัจจุบันมีภาคเอกชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในประเพณีบุญเดือนสิบน้อยลง ดังนั้นควรแยกแยะคนละส่วน” (สัมภาษณ์, ผู้แทนหน่วยงาน)

“ถ้าเศรษฐกิจเราไม่เหมาะสมที่จัดงานแบบนี้ ก็จะจัดเล็กๆ แต่ก็ไม่อยากให้ลืมไปว่า จะไม่จัดเลย อยากให้ผู้ที่เกี่ยวข้องอยากให้สนับสนุนงบประมาณ นอกจากนี้ประเพณีบุญเดือนสิบจัดมานานแล้วเป็นการสร้างความสามัคคีในครอบครัว เพราะนานๆ ครั้งมาเจอกัน ผู้ใหญ่ควรให้

ความสำคัญกับคณนครศรีธรรมราชอยากให้อัดทุกปี และ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมไปเสริมด้วย”
(สัมภาษณ์, เยาวชน)

“ภายนอกควบคุมไม่ได้เพราะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา หากทำลายอุปสรรค
ต่างๆควรต้องทำให้สถาบันครอบครัวเข้มแข็ง” (สัมภาษณ์, เยาวชน)

